

Ο ρόλος του Σύριου πατέρα στην ανατροφή των παιδιών

Πτυχιακή εργασία

Karoleen Alila (*A. M. 9862*)

Safaa Alakabani (*A. M. 9863*)

Αθήνα 2006

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας

Εξεταστική επιτροπή: Μαριδάκη-Κασσωτάκη Αικατερίνη, Αν. Καθηγήτρια
Γεωργιτσογιάννη Ευαγγελία, Αν. Καθηγήτρια
Κουτρούμπα Κωνσταντίνα, Επ. Καθηγήτρια

Η εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής μελέτης πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους 2006-2007, στα πλαίσια των προπτυχιακών μας σπουδών στο Χαροκοπεϊό Πανεπιστήμιο στο Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας.

Επιθυμούμε να εκφράσουμε ευχαριστίες προς ορισμένα άτομα που με την πολύτιμη βοήθειά τους συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της εν λόγω πτυχιακής μελέτης.

Αρχικά ευχαριστούμε θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μας κυρία Αικατερίνη Μαριδάκη-Κασσωτάκη, όπως επίσης και τα άλλα δύο μέλη της επιτροπής, την κυρία Ευαγγελία Γεωργιστογιάννη και την κυρία Κωνσταντίνα Κουτρούμπα για τις πολύτιμες συμβουλές. Ευχαριστούμε ακόμα την κυρία Αικατερίνη Αντωνοπούλου για την πολύτιμη βοήθειά και την επιστημονική καθοδήγηση που μας παρείχε.

Τέλος, ευχαριστούμε όλους τους γονείς που δέχτηκαν να συνεργαστούν μαζί μας, μέσω της συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων, χωρίς την βοήθεια και τη συμμετοχή των οποίων δεν θα ήταν δυνατή η πραγματοποίηση της παρούσας έρευνας.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στις οικογένειές μας που μας υποστήριζαν και ενθάρρυναν στις σπουδές μας και γενικά στην πορεία της ζωής μας.

Περιεχόμενα

Πίνακες - Γραφήματα	6
Κεφάλαιο 1	8
Σύντομη περιγραφή της παρούσας μελέτης	8
1. Εισαγωγή	8
2. Βασικά ερωτήματα	9
3. Σύντομες πληροφορίες για τη Συρία	9
Κεφάλαιο 2	11
Το πρότυπο του πατέρα	11
1. Αντιλήψεις που διαμορφώνουν τα παιδιά απέναντι στο πρότυπο του πατέρα	11
2. Χαρακτηριστικά του πατρικού προτύπου	12
Κεφάλαιο 3	17
Η τυπολογία του πατέρα στη σύγχρονη οικογένεια	17
1. Οικογένεια	17
2. Γονικοί τύποι	18
Οι υπερπροστατευτικοί γονείς:	18
Οι παραχωρητικοί γονείς	18
Οι αυταρχικοί γονείς:	18
Οι νευρωτικοί γονείς:	19
Οι απαιτητικοί γονείς:	19
Οι ανήσυχοι γονείς :	19
Οι φιλόδοξοι γονείς:	20
Οι δημοκρατικοί γονείς:	20
3. Οι πιο σημαντικοί τύποι πατέρα	20
Ο δημοκρατικός πατέρας:	21
Ο αυταρχικός πατέρας:	21
Ο τύπος πατέρα παλαιών αρχών:	22
Ο αδιάφορος πατέρας :	22
Ο τύπος πατέρα φίλος προς τα παιδιά:	22
4. Χαρακτηριστικά αποτελεσματικού πατέρα	23
Κεφάλαιο 4	25
Ο ρόλος του πατέρα στην ανατροφή και φροντίδα του παιδιού	25
Κεφάλαιο 5	29
Έρευνα	29
1. Μεθοδολογία	29
Δείγμα	29
Διαδικασία	29
Εργαλεία – Περιγραφή Ερωτηματολογίου	29
2. Υποθέσεις - Ερωτήματα	30

3. Αποτελέσματα	30
Τα δημογραφικά στοιχεία	30
Ερωτηματολόγιο – Δεύτερο μέρος: Συμμετοχή του πατέρα στη φροντίδα του παιδιού	36
Ερωτηματολόγιο – Τρίτο μέρος: Στάση του πατέρα απέναντι στη φροντίδα του παιδιού	40
Ερωτηματολόγιο – Τέταρτο μέρος: Βαθμός συμφωνίας του πατέρα σε απόψεις που σχετίζονται με το ρόλο του.	43
Ερωτηματολόγιο – Πέμπτο μέρος: Σχέση ανάμεσα στον πατέρα και τη μητέρα	47
Κεφάλαιο 6	58
Συζήτηση – Συμπεράσματα	58
1. Συνοπτική παρουσίαση των κυριότερων ευρημάτων	58
2. Περιορισμοί παρούσας έρευνας	60
3. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	61
Βιβλιογραφία	62
Παράρτημα	64
Παράρτημα Α	64
Χάρτης της Συρίας	64
Σημαία και αριθμητικά στοιχεία	65
Λαοδίκεια - Latakia	65
Σουέδα - As Suwayda	66
Παράρτημα Β	67
Ερωτηματολόγιο	67

Πίνακες - Γραφήματα

<i>Γράφημα 1:</i>	<i>Μορφωτικό επίπεδο πατέρα</i>	<i>31</i>
<i>Γράφημα 2:</i>	<i>Μορφωτικό επίπεδο μητέρας</i>	<i>31</i>
<i>Πίνακας 1:</i>	<i>Επάγγελμα υποκειμένων</i>	<i>32</i>
<i>Γράφημα 3:</i>	<i>Επαγγελματική κατάσταση μητέρων</i>	<i>33</i>
<i>Γράφημα 4:</i>	<i>Τύπος οικογενειών</i>	<i>34</i>
<i>Γράφημα 5:</i>	<i>Φύλαξη παιδιών από άτομο εκτός οικογένειας</i>	<i>34</i>
<i>Γράφημα 6:</i>	<i>Αριθμός παιδιών στην οικογένεια (%)</i>	<i>35</i>
<i>Πίνακας 2:</i>	<i>Μηνιαίο εισόδημα υποκειμένων</i>	<i>35</i>
<i>Πίνακας 3:</i>	<i>Απαντήσεις των πατέρων που αφορούν στο καταμερισμό ευθυνών</i>	<i>36</i>
<i>Γράφημα 7:</i>	<i>Συχνότητα με την οποία οι πατέρες ταΐζουν και κάνουν μπάνιο το παιδί</i>	<i>37</i>
<i>Γράφημα 8:</i>	<i>Συχνότητα με την οποία οι πατέρες πηγαίνουν το παιδί στο σχολείο</i>	<i>38</i>
<i>Γράφημα 9:</i>	<i>Συχνότητα με την οποία οι πατέρες λένε στο παιδί τους παραμύθια</i>	<i>38</i>
<i>Γράφημα 10:</i>	<i>Συχνότητα με την οποία οι πατέρες πηγαίνουν βόλτες το παιδί</i>	<i>39</i>
<i>Πίνακας 4:</i>	<i>Συχνότητα με την οποία οι πατέρες καθαρίζουν το σπίτι</i>	<i>39</i>
<i>Πίνακας 5:</i>	<i>Συχνότητα με την οποία οι πατέρες μαγειρεύουν</i>	<i>40</i>
<i>Πίνακας 6:</i>	<i>Συχνότητα με την οποία οι πατέρες πλένουν / σιδερώνουν</i>	<i>40</i>
<i>Πίνακας 7:</i>	<i>Συχνότητα με την οποία οι πατέρες κάνουν τα ψώνια</i>	<i>40</i>
<i>Πίνακας 8:</i>	<i>Πρόσωπα που διατίθενται να βοηθήσουν τον πατέρα στη φύλαξη του παιδιού</i>	<i>41</i>
<i>Πίνακας 9:</i>	<i>Πρόσωπα που διατίθενται να βοηθήσουν τον πατέρα όταν εκείνος είναι άρρωστος</i>	<i>41</i>
<i>Πίνακας 10:</i>	<i>Πρόσωπα που διατίθενται να βοηθήσουν τον πατέρα όταν εκείνος έχει ανάγκη από χρήματα</i>	<i>41</i>
<i>Πίνακας 11:</i>	<i>Πρόσωπα που διατίθενται να βοηθήσουν τον πατέρα σε εργασίες του σπιτιού</i>	<i>41</i>
<i>Πίνακας 12:</i>	<i>Πρόσωπα που διατίθενται να βοηθήσουν τον πατέρα όταν έχει ανάγκη</i>	<i>41</i>
<i>Πίνακας 13:</i>	<i>Πρόσωπα που διατίθενται να συμβουλέψουν τον πατέρα σε ζητήματα ανατροφής του παιδιού</i>	<i>42</i>
<i>Πίνακας 14:</i>	<i>Πρόσωπο που θεωρεί ο πατέρας απαραίτητο στην ανατροφή του παιδιού</i>	<i>42</i>
<i>Γράφημα 11:</i>	<i>Ο πατέρας οφείλει να βοηθά στις δουλειές του σπιτιού</i>	<i>43</i>
<i>Γράφημα 12:</i>	<i>Ο πατέρας πρέπει να αφήνει τη φροντίδα του παιδιού στη μητέρα και στους άλλους συγγενείς</i>	<i>43</i>
<i>Γράφημα 13:</i>	<i>Οι περισσότεροι άνδρες θα ήθελαν να είχαν περισσότερο χρόνο με τα παιδιά τους</i>	<i>44</i>

Γράφημα 14:	Αν ο πατέρας βοηθούσε περισσότερο στο σπίτι, οι οικογένεια θα ήταν πιο ευτυχισμένη _____	44
Γράφημα 15:	Το παιδί μαθαίνει πολλά από τον πατέρα _____	45
Γράφημα 16:	Ο κύριος ρόλος του άνδρα είναι να παρέχει εισόδημα στην οικογένεια ____	45
Γράφημα 17:	Ο παππούς και η γιαγιά συμβάλλουν σημαντικά στη φροντίδα του παιδιού	46
Γράφημα 18:	Μερικές φορές ο παππούς και η γιαγιά παρεμβαίνουν με αποτέλεσμα να ενοχλούν _____	46
Γράφημα 19:	Μεγαλώνω τα παιδιά μου με τον ίδιο τρόπο που με μεγάλωσαν εμένα οι γονείς μου _____	47
Γράφημα 20:	Διαχείριση οικογενειακού προϋπολογισμού _____	47
Γράφημα 21:	Θέματα ψυχαγωγίας _____	48
Γράφημα 22:	Εκδηλώσεις που δείχνουν στοργή _____	48
Γράφημα 23:	Διατήρηση κοινών φίλων _____	49
Γράφημα 24:	Σεξουαλικές σχέσεις _____	49
Γράφημα 25:	Τρόποι συμπεριφοράς απέναντι σε γονείς ή άλλους συγγενείς _____	50
Γράφημα 26:	Χρόνος μαζί _____	50
Γράφημα 27:	Λήψη σημαντικών αποφάσεων _____	51
Γράφημα 28:	Δουλειές του σπιτιού _____	51
Γράφημα 29:	Χόμπι και άλλα ενδιαφέροντα _____	52
Γράφημα 30:	Αποφάσεις καριέρας _____	52
Γράφημα 31:	Πόσο συχνά διαφωνείτε στη σχέση σας; _____	53
Γράφημα 32:	Γενικά πόσο συχνά πιστεύετε ότι τα πράγματα ανάμεσά σας πάνε καλά; _____	53
Γράφημα 33:	Εμπιστεύεστε το σύντροφό σας; _____	54
Γράφημα 34:	Πόσο συχνά μαλώνετε; _____	54
Γράφημα 35:	Πόσο συχνά πηγαίνετε ο ένας κόντρα στον άλλο; _____	55
Γράφημα 36:	Φιλάτε το / τη σύντροφό σας; _____	55
Γράφημα 37:	Συμμετέχετε με το σύντροφό σας σε εξωτερικές δραστηριότητες; _____	56
Γράφημα 38:	Πόσο συχνά συζητάτε τα θέματα που σας απασχολούν; _____	56
Γράφημα 39:	Πώς χαρακτηρίζετε τη σχέση σας (Λαοδίκεια); _____	57
Γράφημα 40:	Πώς χαρακτηρίζετε τη σχέση σας (Σουέδα); _____	57

Κεφάλαιο1

Σύντομη περιγραφή της παρούσας μελέτης

1. Εισαγωγή

Η οικογένεια αποτελεί το κύριο κύτταρο μιας κοινωνίας. Σύμφωνα με σύγχρονες ψυχολογικές θεωρίες (Bussey & Bandura, 1999, Γεώργας, 1998), η οικογένεια αποτελεί έναν από τους πιο καθοριστικούς παράγοντες στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού. Η οικογένεια επηρεάζει αποφασιστικά τόσο την κοινωνική ανάπτυξη όσο και τη συμπεριφορά του παιδιού καθώς αποτελεί το βασικό φορέα της κοινωνικοποίησης του. Μέσα στην οικογένεια το παιδί αναπτύσσει αισθήματα αποδοχής ή απόρριψης και διαμορφώνει μια αυτό-εικόνα δύναμης ή αδυναμίας, αξίας ή μη, ανάλογα με το βαθμό ικανοποίησης των σωματικών και ψυχικών του αναγκών και τη θέση που καταλαμβάνει μέσα σ' αυτήν (Bandura, 1991).

Είναι γενικά αποδεκτό ότι η οικογένεια επιτελεί σε σχέση με το παιδί, τις εξής τέσσερις λειτουργίες: α) τη φροντίδα για την κάλυψη των βιολογικών αναγκών του, β) τη φροντίδα για την κοινωνικοποίησή του παιδιού και την ομαλή ένταξή του στην ευρύτερη κοινωνική ομάδα γ) τη φροντίδα για την οικοδόμηση υγιούς προσωπικότητας, την ενίσχυση δηλαδή και τη διατήρηση της συναισθηματικής ισορροπίας, της κοινωνικής προσαρμογής και της εν γένει ψυχικής υγείας του παιδιού και δ) τη φροντίδα για την ανάπτυξη των γνωστικών δεξιοτήτων, την εξασφάλιση δηλαδή περιβάλλοντος πλούσιου σε μορφωτικά ερεθίσματα για την πλήρη ενεργοποίηση και αξιοποίηση των νοητικών δεξιοτήτων του παιδιού (Παρασκευόπουλος, 1985).

Σε μια οικογένεια και οι δύο γονείς παίζουν σημαντικό ρόλο στην αγωγή και στη σωστή ανάπτυξη των παιδιών. Παλαιότερα η μητέρα είχε τον κυρίαρχο ρόλο στην ανατροφή των παιδιών και ο ρόλος του πατέρα περιοριζόταν σ' αυτόν του προμηθευτή και προστάτη. Ο πατέρας είχε μικρή ανάμιξη στην ανατροφή, φροντίδα και στην κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών. Σήμερα οι ρόλοι των γονιών έχουν εξομοιωθεί. Τόσο η μητέρα όσο και ο πατέρας ασκούν κοινούς ρόλους και έχουν την ίδια ευθύνη στην αγωγή του παιδιού (Frosch & Mangelsdorf, 2001). Ο πατέρας πλέον δεν είναι μόνο ο προμηθευτής και ο φύλακας που προσφέρει προστασία. Είναι αυτός που συμβάλει και συμμετέχει ενεργά στην διαδικασία της διαπαιδαγώγησης των παιδιών.

2. Βασικά ερωτήματα

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνήσει εάν ο Σύριος πατέρας συμμετέχει στην φροντίδα των παιδιών. Στα πλαίσια της έρευνας αυτή εξετάζεται η σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στον πατέρα και τη μητέρα και πώς η σχέση αυτή επηρεάζει τη συμβολή του πατέρα στη φροντίδα του παιδιού. Συγκεκριμένα, επιδιώκονται τα παρακάτω: (α) Η περιγραφή του τρόπου με τον οποίο ο Σύριος πατέρας συμμετέχει στη φροντίδα του παιδιού, (β) Η παρουσίαση της αντίληψης που διαμορφώνει ο Σύριος πατέρας σχετικά με το ρόλο του και (γ) Η αξιολόγηση του βαθμού συμφωνίας ή διαφωνίας του ζευγαριού σε διάφορα θέματα που αφορούν στην φροντίδα και διαπαιδαγώγηση του παιδιού.

Η εργασία περιλαμβάνει δύο μέρη, το θεωρητικό μέρος και το ερευνητικό. Το πρώτο μέρος αποτελείται από τρία κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στο πρότυπο του πατέρα και στο βαθμό με τον οποίο η πατρική φροντίδα επηρεάζει την προσωπικότητα του παιδιού και την επίδοσή του στο σχολείο. Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στην τυπολογία του πατέρα στην σύγχρονη οικογένεια. Περιγράφονται οι σημαντικότεροι τύποι οικογένειας και πατέρα, καθώς και η επίδραση του κάθε τύπου στην προσωπικότητα του παιδιού. Επιπλέον, στα πλαίσια αυτού του κεφαλαίου, αναλύονται τα βασικότερα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού πατέρα. Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στο ρόλο του πατέρα στην ανατροφή και φροντίδα του παιδιού.

Το δεύτερο μέρος, παρουσιάζει το εμπειρικό κομμάτι της παρούσας εργασίας το οποίο πραγματοποιήθηκε σε δύο πόλεις της Συρίας, τη Λαοδίκεια και τη Σουέδα. Στην έρευνα αυτή συμμετείχαν 80 οικογένειες από κάθε πόλη με παιδιά ηλικίας 1 ως 16 ετών. Παρουσιάζονται επίσης τα πιο σημαντικά ευρήματα της έρευνας καθώς και σχόλια και προτάσεις για περαιτέρω διερεύνηση.

3. Σύντομες πληροφορίες για τη Συρία

Η Συρία βρίσκεται ανάμεσα στην Τουρκία, την Ιορδανία, το Ιράκ, το Ισραήλ και την Παλαιστίνη και βρέχεται από την Μεσόγειο θάλασσα (Παράρτημα Α). Η έκταση της είναι 185.180 τετρ. χλμ. και ο πληθυσμός της φτάνει τα 17 εκατ. κατοίκους. Η πρωτεύουσα της Συρίας είναι η Δαμασκός. Το νόμισμα της είναι η συριακή λίρα (1 € = 56 SYP). Η επίσημη γλώσσα των κατοίκων της Συρίας είναι τα Αραβικά. Ένα σημαντικό όμως ποσοστό του πληθυσμού μιλάει Τούρκικα, Αρμένικα και Αγγλικά. Η θρησκεία του Συριακού κράτους είναι η

Μουσουλμανική. Σχετικά με το κλίμα της περιοχής είναι μεσογειακό με ήπιο χειμώνα και ξηρό θερμό καλοκαίρι. Ο χειμώνας είναι ψυχρός με θερμοκρασίες γύρω στους 10° C και χιόνι στα βουνά. Το καλοκαίρι είναι ζεστό με θερμοκρασίες που φτάνουν τους 35° C με 45° C. Η Λαοδίκεια είναι το μεγαλύτερο λιμάνι της Συρίας και οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με το εμπόριο, τη ναυτιλία. Ο τουρισμός επίσης αποτελεί σημαντική πηγή πλούτου για την περιοχή. Η Σουέδα είναι μία πόλη μικρότερη σε έκταση από τη Λαοδίκεια και οι κάτοικοι της ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία και το εμπόριο, την κατασκευή χειροποίητων παραδοσιακών χαλιών. Αρκετοί από τους κατοίκους των δύο πόλεων εργάζονται ως υπάλληλοι σε οργανισμούς.

Κεφάλαιο 2

Το πρότυπο του πατέρα

1. Αντιλήψεις που διαμορφώνουν τα παιδιά απέναντι στο πρότυπο του πατέρα

Η Χουρδάκη (1994) διεξήγαγε έρευνα σε δημόσια και ιδιωτικά γυμνάσια σχετικά με τις απόψεις που διαμορφώνουν τα παιδιά για τους πατέρες τους. Από την έρευνα αυτή, που στηρίχτηκε σε αυτό-αναφορές των μαθητών μέσα από εκθέσεις ή άλλες γραπτές εργασίες, προκύπτουν τα παρακάτω:

- Τα παιδιά ζητούν από τον πατέρα περισσότερο χρόνο ουσιαστικής επαφής.

«Ο πατέρας είναι εκείνος που εργάζεται και βγάζει χρήματα. Το μόνο που ζητώ από τον πατέρα μου που είναι γιατρός, είναι να εργάζεται λιγότερο και να τον βλέπω περισσότερο.» (μαθητής Β' τάξης Γυμνασίου)

- Τα παιδιά έχουν ανάγκη από συναισθηματική φροντίδα και υποστήριξη.

«Είναι στιγμές, αν και ντρέπομαι λίγο να ομολογήσω, που νιώθω τον πατέρα μου σαν ένα είδος ξένου που κάνει πολλά και όμορφα δώρα. Ότι του ζητήσω είτε από δίσκους, είτε από βιβλία ή ρούχα, είμαι σίγουρη ότι δεν θα το αρνηθεί. Υλικά βοηθήματα από τον πατέρα μου έχω πολλά, μα λίγα ψυχικά. Δεν θα ασχοληθεί ποτέ με τις αγωνίες μου, λίγα ξερά λόγια είναι αρκετά. Δεν απαιτώ να κάθεται δίπλα μου, λύνοντας τα προβλήματα της γεωμετρίας, θα τον ήθελα όμως να στέκεται πιο κοντά μου ψυχικά. Ο τόνος της φωνής του μου φαίνεται αδιάφορος. Ίσως έχει άλλα προτερήματα. Αλλά αυτό που θα ήθελα εγώ δεν το έχει. Να έρθει δηλαδή πιο κοντά στην ψυχή μου, να δει τις αδυναμίες της και τα προτερήματα της. Να σταθεί σε κάθε δυσκολία μου, βράχος ακλόνητος και όχι σαν ένας ουδέτερος παρατηρητής.»(μαθήτρια Β' τάξης Γυμνασίου)

- Τα παιδιά επιζητούν γνήσιο και ουσιαστικό ενδιαφέρον από τον πατέρα για τη ζωή και τις ανάγκες τους.

«...Α! Τον μπαμπά τον καταφέρνω καλύτερα από τη μαμά. Καταλαβαίνω πως μου έχει μεγάλη αδυναμία. Συχνά μου δίνει χαρτζιλίκι και μου κάνει δώρα. Η αλήθεια είναι πως με χαλάει πολύ κάνοντάς μου ότι του ζητάω. Δεν πειράζει όμως. ΚΑΛΥΤΕΡΑ! Ύστερα αν δεν ήταν αυτός πως

θα τα κατάφερνε η μαμά να παρέχει τα μέσα να μάθω ξένες γλώσσες.» (μαθήτρια Β' τάξης Γυμνασίου)

Μέσα από τις παραπάνω σκέψεις των παιδιών, φαίνεται η μεγάλη αξία της παρουσίας του πατέρα μέσα στην οικογένεια. Για την ομαλή ψυχική ανάπτυξη του παιδιού ο πατέρας είναι απαραίτητος από τα πρώτα ακόμα βήματα της ζωής του. Ο ρόλος του πατέρα δεν περιορίζεται μόνο στο βιολογικό παράγοντα για τη διαίωνιση της ζωής. Επεκτείνεται και περιλαμβάνει και άλλες λειτουργίες όπως αυτές του προμηθευτή, του προστάτη, αυτού που παρέχει ασφάλεια στην οικογένεια, και επιδρά σημαντικά στην πνευματική, συναισθηματική, κοινωνική και σωματική ανάπτυξη του παιδιού (Goodnow & Bowes, 1990).

2. Χαρακτηριστικά του πατρικού προτύπου

Ο πατέρας ως βιολογικός παράγων: Η λειτουργία του αυτή αρχίζει από τη στιγμή που αποφασίζει το ζευγάρι να κάνει παιδί. Στη φάση αυτή ο πατέρας πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι θα φέρει στη ζωή μια νέα ύπαρξη για την οποία έχει μεγάλες ευθύνες. Οι ευθύνες αυτές αρχίζουν ακόμα πριν τη γέννηση του παιδιού και αφορούν, για παράδειγμα, στον έλεγχο της υγείας του μέσα από απαραίτητες εξετάσεις για την αποφυγή δυσάρεστων συνεπειών. Ο ρόλος του δε τελειώνει εδώ γιατί το παιδί πρέπει να μεγαλώνει με τους δύο γονείς. Η συμμετοχή του πατέρα στη φροντίδα του παιδιού είναι ιδιαίτερα σημαντική στην ομαλή ανάπτυξή του. Αρκετά παιδιά ευγνωμονούν τον πατέρα τους για την ύπαρξή τους και μόνο και δικαιολογούν την απουσία του από το σπίτι, είτε αυτή είναι πνευματική είτε σωματική, λέγοντας ότι αφού ο πατέρας με έφερε στη ζωή θα τον αγαπώ για πάντα.

Ο πατέρας ως κουβαλητής και προμηθευτής: Ο πατέρας είναι εκείνος που παραδοσιακά φέρνει χρήματα και φροντίζει για τα υλικά αγαθά της οικογένειάς του. Έτσι, ο πατέρας ταυτίζεται με τον προμηθευτή υλικών αγαθών (Χουρδάκη, 1994). Από τη στιγμή που έρχεται το παιδί στον κόσμο αρχίζει να αναπτύσσει πολλές υλικές ανάγκες που δεν περιορίζονται μόνο στη παροχή τροφής αλλά περιλαμβάνουν και παιχνίδια, ρούχα, σπουδές. Η παροχή υλικών αγαθών πρέπει πάντοτε να λειτουργεί με μέτρο για να μην οδηγήσει σε υπερβολικές απαιτήσεις από τη πλευρά του παιδιού προς τους γονείς και τους άλλους.

Ένα συνηθισμένο λάθος που κάνουν οι γονείς είναι το εξής: Το παιδί για να αποκτήσει κάτι καταφεύγει στο κλάμα και οι γονείς υποκύπτουν στις επιθυμίες του. Με αυτό τον τρόπο

μαθαίνει το παιδί να αποκτά κάποια πράγματα με πλάγιους τρόπους. Τα παιδιά στη μικρή ηλικία ταυτίζονται με αυτό το πρότυπο του πατέρα. Θεωρούν τον πατέρα άνθρωπο που δουλεύει σκληρά για να τους παρέχει τα εφόδια που χρειάζονται για να ζήσουν (τροφή, ρούχα, παιχνίδια δώρα).

Ο πατέρας ως προστάτης: Είναι σημαντικό για μια οικογένεια να έχει τον προστάτη και φύλακά της για να την καθοδηγεί και να την προστατεύει από τις κακοτοπιές. Η προστασία αυτή αρχίζει από τους κινδύνους του σπιτιού. Ο πατέρας θα προστατέψει το παιδί στο σπίτι από κινδύνους (όπως για παράδειγμα ηλεκτρικές συσκευές, σπέρτα, φάρμακα, κ.α.) και στη συνέχεια θα καθοδηγήσει και θα προστατεύσει από τους κινδύνους της κοινωνίας (όπως για παράδειγμα κακές παρέες, αλκοόλ, ναρκωτικά).

Ο προστάτης πατέρας πρέπει να κάνει διάλογο με το παιδί σε διάφορα θέματα, να το καθοδηγεί με σωστό τρόπο, να του μιλάει με σωστό λόγο και να μη χρησιμοποιεί σωματική και πνευματική βία για να το προστατέψει. Τα παιδιά έχουν την ανάγκη να νιώσουν ασφάλεια και προστασία γιατί είναι άπειρα στην ζωή. Βλέπουν στο πρόσωπο του πατέρα τον ήρωα που έχει την δύναμη να τα προστατέψει και έχει τις γνώσεις που χρειάζονται στη ζωή. Η έλλειψη αυτού του πατρικού προτύπου αναγκάζει το παιδί να ονειρεύεται και να ταυτίζεται με άλλα πρόσωπα που βρίσκονται συνήθως σε κινούμενα σχέδια, ταινίες, ιστορίες με αποτέλεσμα να μεγαλώνει με πρότυπα εκτός πραγματικότητας. Τα εξωτερικά, μη πραγματικά αυτά πρότυπα ασκούν αρνητική πνευματική και συναισθηματική πίεση και αστάθεια στην προσωπικότητα του παιδιού.

Ο πατέρας ως πνευματικός και συναισθηματικός παράγων: Επιδράει σημαντικά στην προσωπικότητα του παιδιού. Είναι ιδιαίτερα σημαντικός και δύσκολος ο ρόλος του πατέρα ως παιδαγωγού, διότι πρέπει να αφιερώνει αρκετό χρόνο στο παιδί του, να παίζει μαζί του, να συζητά, να ξέρει τις ικανότητές του και να κατανοεί τις επιθυμίες του. Ο πατέρας οφείλει να παρέχει ευκαιρίες ικανές να βοηθήσουν το παιδί να αναπτύξει πρωτοβουλίες. Επιπλέον, είναι απαραίτητο να μπορεί να απαντάει στις απορίες του με ειλικρίνεια, επειδή η ποιότητα των απαντήσεων που παίρνει το παιδί από τον πατέρα έχουν μεγάλη σημασία για το ίδιο το παιδί που θεωρεί τον πατέρα άνθρωπο εμπιστοσύνης.

Με αυτό τον τρόπο τα παιδιά νιώθουν ασφάλεια, ικανοποίηση, και υπερηφάνεια για τον πατέρα. Συνεπώς ο πατέρας πρέπει να αποτελεί το καλό παράδειγμα και να παρέχει υποστήριξη στο παιδί. Δεν είναι μόνο ο παραγωγός που φέρνει το παιδί στη ζωή, αλλά είναι ο προμηθευτής που

εξασφαλίζει την οικονομική ζωή, ο προστάτης που παρέχει ασφάλεια, ο παιδαγωγός που ενθαρρύνει το διάλογο και ενισχύει το παιδί σε όλα τα επίπεδα της ανάπτυξής του. Το παιδί χρειάζεται το πατέρα και τη μητέρα πάντοτε δίπλα του προκειμένου να ζει και να αναπτύσσεται ένα ζεστό και δημοκρατικό κλίμα. Ο πατέρας συνεπώς ως πρότυπο βοηθάει στη σωστή ανάπτυξη της νοημοσύνης, της ταυτότητας, της αυτονομίας και της προσωπικότητας του παιδιού.

Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες, διαπιστώθηκε ότι όταν ο πατέρας είναι παρόν στη γέννηση του παιδιού του και το παίρνει στα χέρια του, αναπτύσσονται πολύ εύκολα τα πατρικά του συναισθήματα (Achenbach, McConaughy, & Howell, 1987, Hart, Newell, & Olsen, 2003). Επιπλέον η παρουσία του αυτή ενισχύει το συναίσθημα ικανοποίησης της μητέρας και επιδρά θετικά σε τομείς ανάπτυξης του παιδιού όπως η λεκτική ικανότητα, η αυτοπεποίθηση και η συναισθηματική ωριμότητα. (Αναστασιάδης, 1993, Baumrind, 1989). Παρόμοια εμπειρικά δεδομένα δείχνουν ότι το παιδί ταυτίζεται με τον πατέρα του (Bandura, 1991). Η ταύτιση αυτή επιτυγχάνεται όταν ο πατέρας αφιερώνει περισσότερο χρόνο στο παιδί του, παίζει και γελάει μαζί του, συζητά για διάφορα θέματα, δίνει συμβουλές και γενικά φροντίζει.

Η αγάπη και η κατανόηση μεταξύ των γονέων είναι απαραίτητη μέσα στην οικογένεια όχι μόνο για την ενότητα της αλλά και για την ανάπτυξη της συμπεριφοράς της και της προσωπικότητας των παιδιών στο κοινωνικό περιβάλλον (Block, Block, & Morrison, 1981). Όταν το παιδί βλέπει τους γονείς να συμπαραστέκονται ο ένας στον άλλο, τότε θεωρεί ότι ο καθένας είναι πρότυπο στο ρόλο του.

Η ικανότητα του παιδιού να σέβεται με το περιβάλλον οφείλεται στους γονείς. Ο Marone (1992) υποστηρίζει ότι η συμπεριφορά των γονιών είναι αυτή που παίζει καθοριστικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση του παιδιού και όχι τόσο η προφορική τους ενθάρρυνση. Οι γονείς ενεργούν μαζί, η συμπεριφορά του πατέρα συμπληρώνει τη συμπεριφορά της μητέρας ως προς τις παιδαγωγικές μεθόδους απέναντι στα παιδιά τους. Για την κοινωνικοποίηση των παιδιών σημαντικό ρόλο παίζει η μορφή της οικογένειας, η μόρφωση των γονέων, οι προσδοκίες και οι στόχοι τους, οι κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες και γενικότερα η κοινωνική τάξη (Ζάχος, 1985, Κουλουγλιώτης, 1995).

Σύμφωνα με τους Darling & Steinberg (1993), η οικογένεια ασκεί δύο βασικές και αναφαίρετες λειτουργίες: (1). Τη στοιχειώδη κοινωνικοποίηση των παιδιών ώστε να μπορέσουν κάποτε να

γίνουν μέλη της κοινωνίας μέσα στην οποία γεννήθηκαν και (2). Τη σταθεροποίηση της προσωπικότητας των ενηλίκων μελών του πληθυσμού. Οι λειτουργίες αυτές είναι αλληλένδετες (Mishel, 1981). Η οικογένεια λειτουργεί με σκοπό να μεταδίδει τις βασικές αρχές, αξίες και ιδέες της εκάστοτε κοινωνίας στο παιδί. Η λειτουργία αυτή εκτελείται μέσα από τη συνεργασία της μητέρας και του πατέρα, καθώς επίσης και μέσα από τη συμβολή άλλων φορέων, όπως το σχολείο, η κοινότητα, οι φίλοι. Η οικογένεια παραμένει ο κατεξοχήν σημαντικός φορέας της κοινωνικοποίησης των μικρών παιδιών.

Η ομαλή οικογενειακή ζωή επιδρά θετικά και στη σχολική επίδοση των παιδιών (Bradley, Caldwell, & Rock, 1988). Το παιδί έχει την ανάγκη να μεγαλώνει σε ένα αρμονικό οικογενειακό περιβάλλον γεμάτο από αγάπη και κατανόηση. Όταν οι γονείς δημιουργούν το κατάλληλο ψυχολογικό περιβάλλον μέσα από την ενθάρρυνση, την συμπαράσταση, την ψυχραιμία και την ηρεμία που μεταδίδουν στο παιδί αντιμετωπίζονται οι δυσκολίες στο σχολείο και τα μαθήματα με λιγότερο άγχος και φόβο. Το παιδί έχει ισχυρή αυτοπεποίθηση και καθαρή σκέψη και έτσι αποδίδει καλύτερα στα μαθήματά του (Αναστασιάδης, 1993).

Βασικοί παράγοντες για την επιτυχία στις εξετάσεις είναι η προγραμματισμένη μελέτη, η αυτοπειθαρχία κατά τη διάρκεια της, η δημιουργία κατάλληλης ψυχολογικής ατμόσφαιρας και η συμπαράσταση της οικογένειας. Η αποτυχία του παιδιού στα μαθήματα δε σημαίνει ότι το παιδί είναι ανίκανο ή ότι οι γονείς δε πρέπει να το μαλώνουν γιατί το μόνο που επιτυγχάνεται είναι να υποφέρει το παιδί από την αποτυχία και να μειώνεται η αυτοπεποίθηση κάθε φορά που προσπαθεί ξανά.

Ένα σημαντικό παιδαγωγικό σφάλμα, είναι όταν οι γονείς συχνά συγκρίνουν τα παιδιά τους με τον εαυτό τους: «Εγώ στην ηλικία σου ήμουν άριστη μαθήτρια», λέει η μητέρα στο παιδί της. «Εγώ στα χρόνια σου...» λέει ο πατέρας στο γιο του, «...συντηρούσα ολόκληρη οικογένεια, ενώ εσύ τώρα δεν είσαι ικανός να μάθεις ούτε ένα απλό μάθημα.» (Αναστασιάδης, σελ 309). Άλλο σφάλμα είναι όταν οι γονείς κατηγορούν ο ένας τον άλλον για την αποτυχία του παιδιού, ακόμα και όταν συγκρίνουν το παιδί τους με άλλα παιδιά λέγοντας του : «κοίτα αυτό το παιδί είναι ικανότερο από εσένα». Όλα αυτά έχουν σαν αποτέλεσμα να μειώνεται η αυτοπεποίθηση του παιδιού και να δημιουργείται στη συνείδησή του συναισθήματα κατωτερότητας που το οδηγούν συχνά σε πλήρη αποτυχία και έλλειψη κάθε ενδιαφέροντος για κάθε αγωνιστική διάθεση. Γι αυτό οι γονείς πρέπει να ξέρουν πώς να συμπεριφέρονται στα παιδιά τους, γιατί κάθε συμπεριφορά καλή ή κακή χαράζει τη συνείδηση και την προσωπικότητα του παιδιού.

Δε μπορούμε να παραλείψουμε ότι η έλλειψη δημοκρατικής ατμόσφαιρας στο σπίτι και στο σχολείο επιδρά αρνητικά στη ζωή του παιδιού. Όταν οι γονείς δεν αφήνουν το παιδί τους να εκφράσει ελεύθερα τη γνώμη του σε διάφορα θέματα ή ο εκπαιδευτικός δε του δίνει την ευκαιρία να εκφράζεται ελεύθερα στη τάξη (μονόλογος δασκάλου), μειώνεται ο αυτοσεβασμός και η πρωτοβουλία του μαθητή, συνεπώς περιορίζεται η ικανότητα αντιμετώπισης των δυσκολιών και των προβλημάτων της ζωής του (Barber, 1996). Οι γονείς πρέπει να σέβονται και να εκτιμούν ο ένας τον άλλον και να ζούνε ενωμένοι και αγαπημένοι με κυριότερο στόχο την ευτυχία και τη σωστή αγωγή των παιδιών.

Η έλλειψη του πατέρα από την οικογένεια έχει αρνητικές επιπτώσεις πάνω στα παιδιά. Σύμφωνα με έρευνες (Belsky, 1981) οι οποίες εξετάζουν τα παιδιά που στερούνται τον πατέρα σε πάρα πολύ μικρή ηλικία, φαίνεται ότι τα αγόρια είναι λιγότερο δημοφιλή στις παρέες τους ενώ τα κορίτσια νιώθουν αμηχανία και αβεβαιότητα κοντά στα αγόρια και προτιμούν την παρέα από το ίδιο φύλο. Σε μεγαλύτερη ηλικία τα αγόρια δεν νοιώθουν πεποϊθηση για τον εαυτό τους, έχουν μεγάλη εξάρτηση και δε συμμετέχουν σε αθλητικά παιχνίδια που απαιτούν δύναμη. Στη σχολική περίοδο σημειώνουν χαμηλότερη επίδοση στα μαθήματά του από τα άλλα παιδιά που έχουν τον πατέρα τους. Τα κορίτσια χωρισμένων γονέων έχουν μειωμένη αυτοπεποίθηση σε σχέση με το άλλο φύλο.

Στις μέρες μας συναντάμε πολύ συχνά το φαινόμενο της απουσίας του πατέρα από το σπίτι λόγω επαγγελματικής απασχόλησης. Η καταναλωτική κοινωνία επηρεάζει τη θέση του πατέρα στη σύγχρονη οικογένεια. Με τις οικονομικές υποχρεώσεις που έχει αναλάβει ο πατέρας ως προμηθευτής της οικογένειας αναγκάζεται να δουλεύει πολλές ώρες για να ικανοποιήσει όλες τις ανάγκες της οικογένειας με αποτέλεσμα να μην έχει ελεύθερο χρόνο να ζήσει τις οικογενειακές στιγμές όπως ο ίδιος θα το ήθελε. Η συνεχής απουσία του πατέρα και συζύγου από το σπίτι, αναγκάζει τη μητέρα να παίρνει μόνη της διάφορες αποφάσεις που αφορούν στην οικογένεια. Αυτό δημιουργεί συναίσθημα εγκατάλειψης στο παιδί και στην ίδια.

Κεφάλαιο 3

Η τυπολογία του πατέρα στη σύγχρονη οικογένεια

1. Οικογένεια

Η σημερινή σύγχρονη οικογένεια αποτελείται από τον πατέρα, τη μητέρα και τα παιδιά. Ο Porot (1954) στο βιβλίο του “Relations Familiales” γράφει : «καλά είναι να υπάρχει στην οικογένεια η ίδια στέγη και το ίδιο αίμα, μα αυτό που δένει την οικογένεια είναι η αγάπη, είναι το συναίσθημα που πρέπει να συνδέει αυτούς που καλούνται να ζήσουν μαζί». Η ύπαρξη ενός παιδιού σε μια οικογένεια σημαίνει μητρική και πατρική φροντίδα. Μέσα στην οικογένεια οι γονείς καλούνται να ανταποκριθούν στις ποικίλες ανάγκες των παιδιών και γι’ αυτό οι γονείς πρέπει να είναι προετοιμασμένοι ψυχολογικά για τον ερχομό του παιδιού τους. Ένα παιδί σημαίνει νέες ευθύνες, υποχρεώσεις χωρίς εγωκεντρικό πνεύμα από τους δυο γονείς και συνεργασία μεταξύ των γονέων και έπειτα ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά τους.

Ο ρόλος του πατέρα ξεκινά από τη στάση που διαμορφώνει απέναντι στην εγκυμοσύνη και την πατρότητα. Έχουν παρατηρηθεί τρεις διαφορετικοί τύποι (Cabrera et al., 2000):

1. Ο ναρκισσιστικός- εγωκεντρικός τύπος: Ο πατέρας βλέπει το παιδί του σαν απειλή στην δική του ευδαιμονία. Στον τύπο αυτόν ανήκουν συνήθως άτομα, τα οποία πέρασαν και συνεχίζουν να περνούν μία άνετη ζωή, γιατί άλλοι είχαν την κύρια φροντίδα του σπιτιού. Στη σκέψη ότι οι ίδιοι θα πρέπει να αναλάβουν νέους ρόλους και ευθύνες νιώθουν δέος. Νομίζουν ότι έχουν παγιδευτεί και αντιδρούν με παλινδρόμηση σε ρομαντισμούς της εφηβικής ηλικίας και με έντονες συγκρούσεις τόσο με τη σύζυγο όσο και με τους γονείς.
2. Ο τύπος του φιλόδοξου και προσηλωμένου στην επαγγελματική σταδιοδρομία: Αυτός βλέπει τον ερχομό του παιδιού σαν εμπόδιο στην υλοποίηση των δικών του στόχων για επαγγελματική ανέλιξη. Κυρίως προσπαθεί να μείνει όσο το δυνατό αμέτοχος, μακριά από τις νέες εξελίξεις. Αρνείται να αλλάξει τις συνήθειές του και αφήνει να εννοηθεί ότι η εγκυμοσύνη είναι ένα τρέχον γεγονός, που αυτόν δεν πρέπει να τον απασχολήσει ιδιαίτερα. Αρνείται να προσφέρει παραπάνω και απαιτεί να μην αλλάξει τίποτα σε σχέση με πριν.
3. Ο τύπος του Οικογενειάρχη: Θεωρεί την τεκνοποιία και την πατρότητα ως έναν από τους βασικούς σκοπούς της ζωής και έτσι αποδέχεται την εγκυμοσύνη σαν θείο δώρο.

Συμμετέχει από νωρίς ενεργά σε όλες τις προπαρασκευαστικές εργασίες για την υποδοχή του παιδιού και μαζί με τη σύζυγο κάνουν όνειρα για το παιδί και το μέλλον του.

2. Γονικοί τύποι

Οι ερευνητές τις τελευταίες δεκαετίες (Baumrind, 1971, Baumrind, 1988), διέκριναν τους παρακάτω γονικούς τύπους φροντίδας και συμπεριφοράς με διάφορα κριτήρια ως εξής:

Οι υπερπροστατευτικοί γονείς

Είναι οι γονείς που συνδυάζουν την αγάπη με τον έλεγχο. Η συμπεριφορά τους άλλοτε είναι κυρίαρχη και άλλοτε ευάλωτη με αποτέλεσμα να υποτάσσονται στα παιδιά τους. Αυτό το γονικό τύπο τον συναντάμε ιδιαίτερα στις μητέρες και συνήθως εκδηλώνεται όταν ο πατέρας δεν φροντίζει αρκετά τα παιδιά με αποτέλεσμα η μητέρα να υιοθετεί μια δυναμική τακτική στην ανατροφή των παιδιών προκειμένου να αναπληρώσει την πατρική ανεπάρκεια. Επιπλέον η μητέρα μπορεί να αντιδρά στην αδιάφορη συμπεριφορά του συζύγου της προστατεύοντας το παιδί της σε υπερβολικό βαθμό. Οι υπερπροστατευτικοί γονείς δεν αφήνουν τα παιδιά τους να κινηθούν ελεύθερα, φοβούνται μήπως τυχόν συμβεί κάτι και θέλουν να το προλάβουν.

Οι παραχωρητικοί γονείς

Είναι οι γονείς που συνδυάζουν την αγάπη με την υποχώρηση. Προσπαθούν να μην είναι αυστηροί να δείχνουν κατανόηση στις επιθυμίες των παιδιών τους, τα αφήνουν να ρυθμίζουν τις προσωπικές τους δραστηριότητες. Αυτός ο τύπος είναι συνηθισμένος στην εποχή μας όπου οι δυο γονείς δουλεύουν και λείπουν από το σπίτι. Ειδικά ο πατέρας καταλαβαίνει ότι τα παιδιά τους στερούνται από την παρουσία του, και έτσι όταν βρίσκεται μαζί τους δεν τους χαλάει τα χατίρια. Οι παραχωρητικοί γονείς αποφεύγουν την υπερβολική άσκηση ελέγχου. Δεν ενθαρρύνουν την συμμόρφωση με εξωτερική πρότυπα.

Οι αυταρχικοί γονείς

Είναι οι γονείς που συνδυάζουν την απόρριψη με τον έλεγχο. Δε δέχονται άλλες απόψεις πιστεύοντας ότι τα ξέρουν όλα. Αποφεύγουν τις συζητήσεις με τα παιδιά τους και θέλουν να έχουν πάντα την πρώτη και τελευταία κουβέντα. Ασκούν σωματική τιμωρία στα παιδιά, διαμορφώνουν και αξιολογούν τη συμπεριφορά των παιδιών τους με έλεγχο και περιορισμό. Οι αυταρχικοί γονείς σήμερα αντιμετωπίζουν ένα συνηθισμένο πρόβλημα. Το παιδί στην εφηβική ηλικία κάνει την επανάστασή του, έρχεται κόντρα με τους γονείς του με αποτέλεσμα οι συχνοί

καθημερινοί καβγάδες να οδηγούν το παιδί να μισήσει τους γονείς του και να φεύγει από το σπίτι. Η αυταρχικότητα λοιπόν δεν αποδίδει. Καμιά φορά τα παιδιά, αρχίζουν να φοβούνται το αντρικό πρότυπο και δε θέλουν να ταυτιστούν με αυτό στο μέλλον (Χουρδάκη, 1991).

Οι νευρωτικοί γονείς

Χαρακτηρίζονται με υπερβολικές τάσεις στις απαιτήσεις τους, στις φιλοδοξίες τους, και στην ευερεθιστικότητα τους. Ευερέθιστοι γονείς είναι αυτοί που εκνευρίζονται με το παραμικρό, εύκολα δημιουργούν σκηνές μέσα στο σπίτι τους, ξέροντας και πολλές φορές πως οι λόγοι εκνευρισμού είναι ασήμαντοι και δεν οδηγούν σε τόση αναστάτωση. Συνήθως αυτοί οι γονείς ξεσπάνε πάνω στα παιδιά τους με φωνές, απειλές και τιμωρίες όπως περιορισμός στο δωμάτιο, στέρηση από κάποια αγαπημένα πράγματα στο παιδί (φρούτο, τηλεόραση) ή σωματική βία (χαστούκι ή γερό ξύλο). Η αντίδραση του παιδιού σε αυτή τη κακή συμπεριφορά είναι να κλαίει και να χτυπάει τα πόδια του, και κάποιες φορές, όταν ο ένας από τους γονείς διαφωνεί με τη συμπεριφορά του άλλου παίρνει το μέρος του παιδιού, κατηγορεί αυστηρά τον άλλον, ο εκνευρισμός μετατοπίζεται από το παιδί και δημιουργείται ανάμεσά τους. Αυτό δίνει αφορμή στο παιδί να είναι επιφυλακτικό, φοβισμένο και νευρικό. Η αποτυχία του στο σχολείο πολλαπλασιάζεται και χάνει κάθε εμπιστοσύνη στους γονείς του.

Οι απαιτητικοί γονείς

Στην εποχή μας οι απαιτητικοί γονείς είναι πολλοί και λίγοι από αυτός το παραδέχονται. Συνήθως νομίζουν ότι κάνουν καλά να ρυθμίζουν την ζωή των παιδιών τους, στο παιχνίδι και στον ελεύθερο χρόνο με ένα τρόπο που πιέζει το παιδί. Αυτό το παιδί είναι αναγκασμένο να εκτελεί τις απαιτήσεις των γονέων του. Για παράδειγμα το κορίτσι χρεώνεται συχνά τις διάφορες δουλειές του σπιτιού, ενώ το αγόρι τις εξωτερικές δουλειές. Άλλες φορές τα παιδιά πιέζονται να γεμίσουν το χρόνο τους με ιδιαίτερα μαθήματα όπως η μουσική, ξένες γλώσσες, κλπ. Από την άλλη πλευρά οι γονείς θέλουν το παιδί τους να είναι το σωστό παράδειγμα, υπάκουο, υποτακτικό και την ίδια ώρα θέλουν να είναι αυθόρμητο, και να έχει θάρρος. Με αυτό τον τρόπο εμποδίζουν να αναπτύξει συναίσθημα ευθύνης.

Οι ανήσυχοι γονείς

Οι ανήσυχοι γονείς είναι αυτοί που συνεχώς φοβούνται πως κάθε κακό που συμβαίνει στο κόσμο θα το πάθουν πρώτα τα παιδιά τους. Κάθε γονιός ανησυχεί για τα παιδιά του, όμως η υπερβολική και η διαρκή ανησυχία; δημιουργεί σοβαρές συνέπειες; πάνω στο παιδί που είναι ως εξής : Το παιδί θα κλειστεί ανήσυχα στον εαυτό του και θα στερηθεί γρήγορα την ελευθερία του.

Δεν εκφράζεται εύκολα, δεν παίρνει πρωτοβουλίες, δεν αναλαμβάνει τις ευθύνες του, και προσπαθεί να κρύψει τις πράξεις του από τους γονείς του. Συνήθως ακολουθεί μια επαναστατική τακτική, όπως λέει ψέματα για αυτό θέλει να φανεί καλό στους γονείς του και δε κάνει παρέα με τους συμμαθητές του. Οι ανήσυχοι γονείς μεταδίδουν την ανησυχία τους στα παιδιά τους, έχουν χάσει τη ψυχική τους ισορροπία. Αυτοί οι γονείς δημιουργούν αρκετά προβλήματα στα παιδιά τους που αργότερα όταν μεγαλώνουν δεν μπορούν να τα ξεπεράσουν.

Οι φιλόδοξοι γονείς

Είναι ανθρώπινο να έχουμε φιλοδοξίες για τα παιδιά μας, όμως να είναι σε κανονικό και θεμιτό επίπεδο και να μη φτάνουν σε υπερβολικό βαθμό. Αυτοί οι γονείς δεν έχουν ζήσει ευχάριστα την παιδική τους ηλικία. Μπορεί να στερήθηκαν υλικά αγαθά ή να στερήθηκαν από την κατανόηση των γονέων τους. Αυτοί που ήθελαν να πετύχουν κάτι καλύτερο όπως σπουδές ή κοινωνική ζωή αλλά απέτυχαν, όταν κάνουν οικογένεια μεταφέρουν αυτές τις απωθημένες καταστάσεις στα παιδιά τους. Κάποιες εκφράσεις που χρησιμοποιούν αυτοί οι γονείς είναι: εγώ θέλω να γίνεις γιατρός ή εγώ θέλω να αποκτήσεις αυτή τη κοινωνική θέση. Δε λογαριάζουν τις δυνατότητες του παιδιού, και δυστυχώς ούτε τη ψυχική του κατάσταση. Το παιδί υποκύπτει στις επιθυμίες των γονέων του όμως μέχρι ένα σημείο που δε μπορεί να τα βγάζει πέρα. Τελικά στην εφηβεία κάνει την επανάστασή του με αποτέλεσμα να το χάνουν οι γονείς του από μια πλευρά και από την άλλη να χάνουν τα ιδανικά τους.

Οι δημοκρατικοί γονείς

Είναι οι ώριμοι γονείς, ώριμοι στις σχέσεις τους με τα παιδιά τους και με τις σχέσεις τους με τον κόσμο. Είναι συνεργατικοί, δημοκρατικοί και ελεύθεροι με μέτρο. Οι σχέσεις τους είναι αρμονικές, διατηρούν τάση για έλεγχο, δείχνουν αγάπη, κατανόηση και ψυχραιμία σε όλες τις καταστάσεις. Αυτή η δημοκρατική ατμόσφαιρα θα δημιουργήσει ψύχραιμα παιδιά χωρίς ψυχολογικά προβλήματα, παιδιά με αυτοπεποίθηση που δε φοβούνται να παίρνουν πρωτοβουλίες; στην ζωή τους, έχουν δυναμική προσωπικότητα, είναι ώριμα στις σχέσεις τους και εκπέμπουν ενέργεια και αγάπη στους γύρω τους.

3. Οι πιο σημαντικοί τύποι πατέρα

Οι έρευνες γύρω από την πατρική τυπολογία (Robinson et al., 1995, 2001) αναδεικνύουν τους παρακάτω βασικούς τύπους πατέρα:

Ο δημοκρατικός πατέρας

Ο δημοκρατικός τύπος βασίζεται στο διάλογο, την κατανόηση και την υπομονή, και θέτει όρια στη συμπεριφορά, δημιουργεί φιλικές σχέσεις, συναισθηση ομαδικής συμμετοχής, συνεργατικότητα και θετικές επιδόσεις. (Παπαδόπουλος & Ζάχος, 1987). Η συμπεριφορά του δημοκρατικού πατέρα χαρακτηρίζεται από κατανόηση, ευθύνη και υποστήριξη προς τα παιδιά του. Αυτός ο πατέρας κάνει δημοκρατικό διάλογο με κατανόηση προς τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά, τους δίνει συμβουλές και τους δείχνει εμπιστοσύνη, δεν επιβάλλει τη γνώμη του αλλά τα καθοδηγεί στη σωστή απόφαση με στοργή και έλεγχο. Τους παρέχει ελευθερία με όρια.

Η εμπιστοσύνη που δείχνει ο πατέρας προς τα παιδιά του είναι πάρα πολύ σημαντική για τη θετική εξέλιξη της προσωπικότητάς τους και την αυτοεπιβεβαίωση. Ο σεβασμός που δείχνει ο πατέρας προς τα παιδιά, τον εισπράττει και αυτός. Με την ειλικρινή εμπιστοσύνη, σεβασμό και το δημοκρατικό διάλογο συμβάλει στη σωστή αγωγή του παιδιού. Όταν το παιδί συζητά ελεύθερα με το πατέρα του, εκφράζει τη γνώμη του χωρίς φόβο σε διάφορα θέματα με φιλικό και συνεργάσιμο τρόπο, αυτό βοηθάει το παιδί να μάθει να μιλάει για τα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζει στον πατέρα του. Το παιδί μαθαίνει να ζητάει συμβουλές ξέροντας ότι θα έχει τη σωστή λύση και ο πατέρας του θα είναι δίπλα του στην απόφαση που θα πάρει για τον εαυτό του.

Αυτός ο τύπος πατέρα νιώθει και δέχεται το πατρικό του ρόλο και την ευθύνη προς τα παιδιά του. Τα φροντίζει και τα καθοδηγεί ώστε να έχουν ομαλή ψυχική και σωματική ανάπτυξη. Οι σύγχρονες μελέτες έχουν δείξει ότι τα παιδιά από οικογένειες με δημοκρατικές συμπεριφορές χαρακτηρίζονται με αυτοπεποίθηση, με προσωπικότητα, είναι υπεύθυνα καθώς έχουν καλή κοινωνική συμπεριφορά.

Ο αυταρχικός πατέρας

Χαρακτηρίζεται ως αφέντης του σπιτιού που έχει τον απόλυτο έλεγχο στο σπίτι, ασκεί έντονη καθοδήγηση και δε δίνει καθόλου ελευθερία στα άτομα του σπιτιού. Συνήθως επικρατεί ο μονόλογος στο σπίτι και μερικές φορές απορρίπτει τη συζήτηση με τα παιδιά του. Κάποιες εκφράσεις που μπορεί να χρησιμοποιεί ο αυταρχικός πατέρας είναι «κάνε αυτό, φέρε εκείνο γρήγορα, θέλω να μου κάνεις αυτό». Συνέχεια δίνει διαταγές και απειλές χωρίς να δείχνει κατανόηση στα παιδιά του. Οι συνέπειες από αυτή τη συμπεριφορά είναι η ελαχιστοποίηση της ομαλής κοινωνικής ανάπτυξης του παιδιού, η υποκρισία και η φυγή.

Με τη συνεχή πίεση που ασκεί ο πατέρας πάνω στο παιδί το κάνει να δυσκολεύεται να προσαρμοστεί στο κοινωνικό περιβάλλον. Το παιδί μαθαίνει να υποκρίνεται για να μην έρχεται σε κόντρα με τον πατέρα του, μπροστά στο πατέρα του ακολουθεί τις διαταγές του αλλά στα κρυφά κάνει αυτό που θέλει, με συνέπεια να αναπτυχθεί χωρίς προσωπικότητα. Δεν μπορούμε να παραλείψουμε ότι οι απειλές, το ξύλο, που χρησιμοποιεί ο πατέρας σαν τρόπο αγωγής δημιουργούν παιδιά με φόβους και μίσος. Τα παιδιά όσο μεγαλώνουν νιώθουν πιεσμένα και έχουν την ανάγκη για ένα στήριγμα.

Ο τύπος πατέρα παλαιών αρχών

Είναι κολλημένος στο παρελθόν και ζει το παρόν μέσα από το παρελθόν. Συχνά έρχεται σε σύγκρουση με τα παιδιά του για μικρά καθημερινά πράγματα π.χ κούρεμα, φίλοι βόλτες. Πρόκειται για έναν ακόμα τύπο πατέρα που επεμβαίνει συχνά σε όλα τα θέματα που αφορούν τα παιδιά χωρίς κανένα σεβασμό και εκτίμηση στην προσωπική τους ζωή. Τα παιδιά αυτών των πατέρων δεν εμπιστεύονται τον πατέρα τους για αυτή του την συμπεριφορά.

Ο αδιάφορος πατέρας

Είναι ο τύπος που αφήνει την οικογένεια του στην τύχη της, και αυτός αφοσιώνεται στο δικό του κόσμο. Ασχολείται μόνο με τις δουλειές του, αποφεύγοντας τις δραστηριότητες είτε είναι κοινωνικές, πολιτικές ή κοσμικές αφήνοντας τα παιδιά του εντελώς ελεύθερα, αβοήθητα, απροστάτευτα χωρίς καμιά καθοδήγηση μόνο και μόνο για να πραγματοποιεί τις δικές του ιδέες. Θεωρεί ότι τα παιδιά του αποτελούν βάρος πάνω του, και υποχρέωση είναι μόνο της μητέρα να τα φροντίζει. Όταν ο πατέρας δεν ανταποκρίνεται στο προστατευτικό και καθοδηγητικό ρόλο του, τότε τα παιδιά θα έχουν καθυστέρηση στην ομαλή κοινωνική ανάπτυξη και προσωπικότητά τους. Επειδή τα παιδιά ψάχνουν στο πρόσωπο του πατέρα το πρότυπο ταύτιση.

Ο τύπος πατέρα φίλος προς τα παιδιά

Τον συναντάμε πολύ συχνά στις μέρες μας. Είναι ο ανώριμος πατέρας, παραλείπει το σωστό πατρικό του ρόλο, αφήνει τα παιδιά στις πιο κρίσιμες καταστάσεις, δίνοντάς τους την ελευθερία να αποφασίζουν για τον εαυτό τους. Δεν συνειδητοποιεί ότι έχουν την ανάγκη για τη γνώμη του πάνω σε πολλά πράγματα. Ο πατέρας αυτός πιστεύει ότι όλα τα παιδιά σκέφτονται και συμπεριφέρονται με τον ίδιο τρόπο.

Η υπερπροστασία και ο αυταρχισμός όσο και ο υπερβολικός φιλελευθερισμός του αγγίζει τα όρια της αδιαφορίας είναι επιζήμια και τα δύο. Η υπερπροστασία και ο αυταρχισμός έχουν ως αποτέλεσμα να βγουν οι έφηβοι από την εφηβεία χωρίς αυτοπεποίθηση, αυτοεκτίμηση, αυτάρκεια και ανεξαρτησία, χωρίς την ικανότητα να σκέφτονται και να αποφασίζουν μόνοι τους για τον εαυτό τους. Ο υπερβολικός φιλελευθερισμός πάλι συντελεί ώστε τα παιδιά να εγκαταλείπονται στη ζωή εντελώς μόνα τους και ακυβέρνητα σε ένα άγνωστο πέλαγος. Παρά τις διαμαρτυρίες τους τα παιδιά και οι έφηβοι δεν θέλουν να εξισωθούν με τους γονείς τους. Ελευθερία δεν σημαίνει αποκοπή από την οικογένεια και ανεξαρτησία χωρίς όρια. ένας γονέας, που ενθαρρύνει την ανάπτυξη της ανεξαρτησίας και της αυτάρκειας του παιδιού του και απαιτεί υπεύθυνη και παραδεκτή συμπεριφορά από αυτό, ένας γονέας που δεν είναι αυταρχικός, απορριπτικός ή υπερβολικά ελαστικός και αδιάφορος αυτός ακολουθεί τη σωστή αγωγή και δε θα έχει εγκληματικά παιδιά (Αναστασιάδης, 1993).

4. Χαρακτηριστικά αποτελεσματικού πατέρα

Ο αποτελεσματικός πατέρας είναι ο ώριμος πατέρας που ξέρει να ελέγχει τη συμπεριφορά του, να αποδέχεται και να εκτιμάει τον εαυτό του και να αποδέχεται τη συζυγική και την πατρική του ιδιότητα. Ο πατέρας, για να ανταποκριθεί στο αποτελεσματικό του ρόλο, έχει ανάγκη από ψυχική δύναμη που τον βοηθάει να γνωρίζει πως να βελτιώνει τον εαυτό του χωρίς να περιμένει την αναγνώριση των άλλων.

Η αυτογνωσία που ασκεί ο πατέρας είναι κάτι που ωφελεί τον ίδιο, το άμεσο περιβάλλον του και έπειτα την κοινωνία. Επομένως, για να αποδέχεται ο πατέρας την συζυγική του ιδιότητα θα πρέπει να εγκαταλείψει τον εγωκεντρισμό του για να μπορέσει να προσφέρει στους άλλους. Ο γάμος είναι μια συνεργασία μεταξύ δυο ατόμων στην οποία ο καθένας προσφέρει στον άλλο καλύπτοντας τις ανάγκες του με αρμονικό τρόπο και κατανόηση. Ο πατέρας για να ανταποκριθεί στον πατρικό του ρόλο θα πρέπει να αποδέχεται το αντρικό και καθοδηγητικό του πρότυπο.

Η αποτελεσματική εφαρμογή του πατρικού ρόλου προϋποθέτει να είναι ο πατέρας ενημερωμένος για τα βασικά χαρακτηριστικά της παιδικής και εφηβικής ηλικίας όπως για παράδειγμα τη συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού, την σωματική του ανάπτυξη, την αναζήτηση της ταυτότητας κλπ.. Έτσι ο ενημερωμένος πατέρας γνωρίζει πως να αντιμετωπίζει σωστά τις δυσκολίες και τα προβλήματα, έχει τη δυνατότητα να μπει στο πνεύμα της σημερινής εποχής και

να κατανοήσει τη θέση του παιδί. Το παιδί συνεπώς, μπορεί να ζητήσει συμβουλές από τον πατέρα του χωρίς εμπόδια. Για καλύτερη διαπαιδαγώγηση ο πατέρας πάντοτε δεν πρέπει να χάνει την ψυχραιμία και την υπομονή του με τα παιδιά του. Αντιθέτως πρέπει να δείχνει ψυχραιμία, ηρεμία, ευθύνη, και πάντα με κατανόηση, αγάπη και αισιοδοξία.

Κεφάλαιο 4

Ο ρόλος του πατέρα στην ανατροφή και φροντίδα του παιδιού

Μέσα από τις εκθέσεις που αναφέραμε στο πρώτο κεφάλαιο, σχετικά με το πώς σκέφτεται και αισθάνεται το παιδί για τον πατέρα του συμπεραίνουμε ότι: (α) Τα παιδιά απαιτούν από τον πατέρα να αφιερώνει περισσότερο χρόνο μαζί τους και (β) Τα παιδιά χρειάζονται περισσότερη συναισθηματική και πνευματική φροντίδα και επιζητούν ουσιαστικό ενδιαφέρον από τον πατέρα για την ζωή τους (υποστήριξη, κατανόηση, αγάπη).

Από τα παραπάνω συμπεράσματα διαπιστώνουμε ότι η παρουσία του πατέρα στο σπίτι είναι πολύ σημαντική για την ψυχική ανάπτυξη του παιδιού. Στην σύγχρονη κοινωνία, ο ρόλος του πατέρα πήρε μια άλλη μορφή που ταιριάζει με αυτή του ρόλου της σύγχρονης μητέρας. Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί αλλαγή στην σχέση ανάμεσα στον πατέρα και το παιδί. Ο πατέρας έχει αναπτύξει απέναντι στο παιδί του, μια ευαίσθητη σχέση όμοια και ισάξια συγκριτικά με την σχέση ανάμεσα στη μητέρα και στο παιδί. Εμφανίζεται συχνότερη επικοινωνία μεταξύ πατέρα και παιδιού η οποία χαρακτηρίζεται πιο ποιοτική. Όσον αφορά την συμμετοχική δράση του πατέρα στην επιμέλεια της παιδικής προσωπικότητας δεν περιορίζεται στα στενά πλαίσια των υποχρεώσεων, σχετικά με την προμήθεια των μέσων διατροφής (Κορώσης, 2003).

Πριν από λίγα χρόνια, ο άντρας γυρνούσε στο σπίτι του ξέροντας ότι η γυναίκα του τον περιμένει, θα τον περιποιηθεί και θα τα έχει όλα έτοιμα μπροστά του. Ο άνδρας δεν ενδιαφερόταν για την φροντίδα των παιδιών του με τη δικαιολογία ότι η μητέρα αναλαμβάνει αυτές τις ευθύνες. Σήμερα η γυναίκα είναι, μητέρα, εργαζόμενη και νοικοκυρά πράγμα που αναγκάζει τον πατέρα να αλλάζει σκέψη και νοοτροπία απέναντι στις ευθύνες που πρέπει να μοιραστεί με τη γυναίκα του. Τα οικονομικά κίνητρα είναι αυτά τα οποία έσπρωξαν τη γυναίκα να συμμετέχει στην αγορά εργασίας για να βοηθήσει τον άνδρα της να ανταποκριθούν καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες της οικογένειας. Η γυναίκα πλέον μορφώνεται και αρχίζει να αποκτά πολλαπλές δεξιότητες που της επιτρέπουν να μπει δυναμικά στη σύγχρονη αγορά εργασίας και να εξασφαλίσει μια καλύτερη ζωή για κείνη και την οικογένειά της.

Με αυτές τις αλλαγές διαμορφώθηκε ο νέος ρόλος του άνδρα στην οικογένεια. Ο άνδρας άρχισε να συμμετέχει στην φροντίδα των παιδιών και στις οικιακές εργασίες. Αυτές οι νέες ευθύνες οι οποίες αναλαμβάνει ο πατέρας στο σπίτι επιδρούν θετικά στην ομαλή ανάπτυξη του παιδιού. Ο πατέρας έρχεται πιο κοντά στο παιδί του και μέσα από την στενή σχέση τους αναπτύσσονται κάποιες πλευρές της προσωπικότητάς του που ήταν κρυμμένες όπως η φαντασία, η ευαισθησία, η ενσυναίσθηση. Όλα αυτά τα στοιχεία είναι απαραίτητα για μια επιτυχημένη επικοινωνία ανάμεσα στον πατέρα και το παιδί. Η συμμετοχή του πατέρα στην φροντίδα του παιδιού βοηθάει το παιδί να αναπτύξει πλευρές της προσωπικότητάς του όπως να μπορεί να δείχνει σεβασμό, εκτίμηση και αγάπη στους γονείς.

Η μητέρα από την πλευρά της νοιώθει ασφάλεια όταν έχει την υποστήριξη του πατέρα στη φροντίδα του παιδιού. Μέσα από αυτή τη συνεργασία η μητέρα αποκτά ελεύθερο χρόνο και την ευκαιρία να ασχοληθεί με κάποιες δραστηριότητες που βοηθάνε στην ολοκλήρωση της προσωπικότητάς της ως γυναίκα και μητέρα. Με αυτό τον τρόπο η θετική προσωπικότητα της μητέρας μετατρέπεται σε θετική συμπεριφορά απέναντι στα παιδιά της και την οικογένειά της. Όταν οι δύο γονείς μοιράζονται την ευθύνη για την φροντίδα και την ανατροφή του παιδιού, μέρος από το ψυχολογικό βάρος της μητέρας απορροφάται από τον πατέρα. Ο πατέρας παρέχει τη βοήθεια, την υποστήριξη και τη λύση σε προβλήματα που μπορεί να προκύψουν ανάμεσα στη μητέρα και το παιδί και έτσι επιτυγχάνεται εξισορρόπηση στη σχέση των μελών της οικογένειας.

Ο πατέρας έχει πολύ σημαντικό ρόλο στη φροντίδα και ανατροφή του παιδιού. Βοηθάει να αναπτύξει υπευθυνότητα και αυτονομία έξω από την ισχυρή οικειότητα της σχέσης μεταξύ μητέρας – παιδιού και συμμετέχει αποφασιστικά στην διαμόρφωση της ταυτότητας ανάλογα με το φύλο του παιδιού. Σήμερα αν και ο πατέρας δεν ασχολείται πολύ με τις οικιακές εργασίες, προσπαθεί να αφιερώσει περισσότερο χρόνο στο παιδί του. Το ταΐζει, παίζει μαζί του, το πηγαίνει βόλτες, δημιουργώντας μια φιλική σχέση. Ο πατέρας συζητά με το παιδί του, το βοηθάει στα μαθήματα του και έτσι το παιδί αναπτύσσει μια θετική προσωπικότητα. Οι εκδηλώσεις πατρικής στοργής και φροντίδας για τα κορίτσια βοηθάει στη διαμόρφωση της θηλυκότητας και βοηθάει στην πνευματική και σωματική ανάπτυξη των αγοριών.

Ιδιαίτερα απαραίτητη είναι η παρουσία του πατέρα για τα παιδιά κατά την εφηβική ηλικία. Όσο και αν ο έφηβος θέλει να ξεφύγει από την σκιά του πατέρα του, εντούτοις τον χρειάζεται και για να τον καθοδηγεί στην κρίσιμη αυτή ηλικία. Ο πατέρας αποτελεί πρότυπο για το παιδί και η

παιδαγωγική του αποστολή επιβάλλει να το βοηθήσει να ξεκινήσει στη ζωή (Αναστασιάδης, 1993).

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα που έγινε στην Ελλάδα για τον ρόλο του πατέρα στην ανατροφή του παιδιού, η συμμετοχή του πατέρα στην φροντίδα των παιδιών αλλά και στις οικιακές ασχολίες είναι πολύ μικρή και αυτό οφείλεται στις πολλές ώρες εργασίες τους. Οι πατέρες αφιερώνουν αρκετές ώρες σε δραστηριότητες εκτός σπιτιού με αποτέλεσμα ο χρόνος που αφιερώνουν στα παιδιά τους να είναι ελάχιστος.

Ο θάνατος του πατέρα σε μια οικογένεια πληγώνει βαθιά το παιδί γιατί το παιδί νιώθει μέσα του ένα μεγάλο κενό που δεν πρόκειται να γεμίσει. Η μητέρα προσπαθεί να αναλάβει τους δύο ρόλους με αποτέλεσμα να αλλάζει την συμπεριφορά της ίδιας και του παιδιού. Το παιδί συχνά ξεσπάει σε κλάματα, γίνεται επιθετικό ή έχει ταραχές στον ύπνο του. Αυτή η συμπεριφορά παρουσιάζεται σε παιδιά κάτω των τριών ετών, ενώ στα παιδιά σχολικής ηλικίας η έλλειψη του πατέρα δημιουργεί προβλήματα ταύτισης προτύπου με αποτέλεσμα παιδί να γίνεται απαιτητικό, λιγότερο συνεργάσιμο και ψάχνει πρότυπα έξω από το σπίτι, αρχίζει να απουσιάζει από το σπίτι, να λέει ψέματα. Σε αυτές τις περιπτώσεις η μητέρα πρέπει να καταβάλει μεγάλη προσπάθεια, να σταθεί δίπλα στο παιδί της και συνεργαστούν μαζί της ο παππούς, η γιαγιά, τα αδέρφια και να ζητήσει συμβουλές από ειδικούς (ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς) για να μπορέσει να δημιουργήσει ισορροπημένο και ήρεμο οικογενειακό περιβάλλον.

Δυστυχώς η ορφάνια κάποιες φορές γίνεται αφορμή για κοροϊδία, ενόχληση και γέλιο (από συνομήλικα παιδιά). Το παιδί με τη στέρηση του πατέρα αντιμετωπίζει καταστάσεις που το πικραίνουν με αποτέλεσμα να γίνεται αντικοινωνικός, απαισιόδοξος με χαμηλή αυτοπεποίθηση. Όσο μεγαλύτερη είναι η πατρική αποστέρηση και όσο νωρίτερα έχει συμβεί αυτή στη ζωή, τόσο πιο αυξημένος είναι ο κίνδυνος της να εκδηλώσει το παιδί προβλήματα σε όλους τους τομείς ανάπτυξης (συμπεριφορά, μάθηση, συναίσθημα) (Μύλντορφ, 1997).

Ένα συνηθισμένο φαινόμενο στην εποχή μας είναι ο χωρισμός των γονέων. Όταν το παιδί αντιλαμβάνεται το χωρισμό των γονέων του νοιώθει φόβο, στεναχώρια και θυμό. Νιώθει ακόμη ένοχος και θεωρεί ότι εκείνο μπορεί να προκάλεσε αυτή την κατάσταση. Το παιδί που βιώνει το χωρισμό, είναι λιγότερο συνεργάσιμο, με ευάλωτη ψυχική και σωματική κατάσταση με αποτέλεσμα να εκδηλώνει την δυσαρέσκεια του με αρρώστιες ή με νευρικότητα. Αυτά τα

παιδιά που έζησαν τραυματική παιδική ζωή, και βίωσαν την έλλειψη αγάπης στους γονείς τους, μεταφέρουν αυτή την ψυχολογία στην δική τους σχέση.

Ο πατέρας που φεύγει από το σπίτι πρέπει να διαχειριστεί την κατάσταση με ψυχραιμία και κατανόηση. Οφείλει να διατηρήσει αρμονικές σχέσεις με τη μητέρα του παιδιού του και να αποφεύγει να ανταγωνίζεται τη μητέρα για το ποιος είναι καλύτερος από τον άλλο με το παιδί. Η μητέρα δεν πρέπει να πραγματοποιεί όλες τις επιθυμίες του παιδιού, γιατί έτσι το παιδί γίνεται απαιτητικό και ο πατέρας δε πρέπει να κατηγορεί την μητέρα για την αποτυχία στη σχέση τους ή για τυχόν αποτυχία του παιδιού στο σχολείο. Η μητέρα επίσης, δεν πρέπει να ρίχνει την ευθύνη στον πατέρα για ό,τι γίνεται, για να μη νοιώθει το παιδί ότι αποτελεί βάρος. Στατιστικές έρευνες που έγιναν πριν από μερικά χρόνια (πριν από το 1976) στην Πολιτεία της Νέας Υόρκης, έδειξαν ότι 64% των ανήλικων εγκληματιών προέρχονταν από οικογένειες από τις οποίες ο ένας από τους δύο γονείς δεν υπήρχε, είτε γιατί πέθανε είτε γιατί πήρε διαζύγιο, είτε γιατί εγκατέλειψε αυθαίρετα την οικογενειακή εστία. (Αναστασιάδης, 1993).

Μια κοινωνία θα πρέπει να αντιμετωπίζει κάποιες ανώμαλες οικογενειακές καταστάσεις με υπευθυνότητα και σοβαρότητα με σκοπό να προσφέρει το καλύτερο στήριγμα σε απροστάτευτα παιδιά, με τη δημιουργία ιδρυμάτων, στέγης με κατάλληλο εξοπλισμό και προσωπικό που θα παρέχει ψυχική υποστήριξη και καθοδήγηση. Οι νόμοι υιοθεσίας πρέπει να γίνουν πιο ελαστικοί για να επιτρέπεται σε οικογένειες που δεν έχουν παιδιά να υιοθετήσουν. Πρέπει να γίνουν προγράμματα πάνω σε διάφορα θέματα για την ενημέρωση των γονέων. π.χ. ενημέρωση για τη βρεφική- παιδική- εφηβική ηλικία και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, για τις σχέσεις μεταξύ γονέων, για τις σχέσεις ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας. Οι γονείς και τα παιδιά πρέπει να απευθύνονται σε ειδικούς (ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς) για να δέχονται συμβουλές και σωστή καθοδήγηση για μια αρμονική ζωή.

Κεφάλαιο 5

Έρευνα

1. Μεθοδολογία

Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στο να εξετάζει τη συμμετοχή του Σύριου πατέρα στην φροντίδα των παιδιών του. Συγκεκριμένα η έρευνα είχε ως στόχο να μελετήσει την συμμετοχή του Σύριου πατέρα και το ρόλο του στη φροντίδα και ανάπτυξη των παιδιών στη Συρία.

Δείγμα

Στην έρευνά μας μελετήσαμε οικογένειες από δύο πόλεις της Συρίας, τη Σουέδα (as Suwayda) και τη Λαοδίκεια (Latakia). Το δείγμα της έρευνας είναι τυχαίο και περιλαμβάνει 160 (80 οικογένειες σε κάθε πόλη). Συγκεκριμένα οι οικογένειες που μελετήσαμε από τη Λαοδίκεια αποτελούνται από 80 ζευγάρια ηλικίας περίπου, 23 έως 47 οι γυναίκες και 27 έως 51 ετών οι άνδρες. Στη Σουέδα βρέθηκαν 80 ζευγάρια ηλικία περίπου 22 έως 44 οι γυναίκες και 26 έως 53 οι άνδρες.

Διαδικασία

Η συλλογή των στοιχείων έγινε με δομημένο ερωτηματολόγιο, που περιελάμβανε 20 ερωτήσεις προκειμένου να συλλεχθούν στοιχεία σχετικά με τους συζυγικούς ρόλους και τη συμμετοχή του πατέρα στην ανατροφή και τη φροντίδα των παιδιών του.

Εργαλεία – Περιγραφή Ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από πέντε μέρη (Παράρτημα Β) που έχουν ως εξής:

1. Το πρώτο μέρος αναφέρεται σε προσωπικά χαρακτηριστικά των υποκειμένων του δείγματος όπως τα χρόνια που είναι παντρεμένοι, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, το επάγγελμα, το μηναίο εισόδημα, το φύλο και η ηλικία των παιδιών καθώς και τα άτομα που κατοικούν μαζί τους.
2. Το δεύτερο μέρος εξετάζει θέματα όπως ποιο άτομο από την οικογένεια αναλαμβάνει κυρίως τη φροντίδα των παιδιών καθημερινά και πόσες ώρες, την κατανομή των

οικιακών εργασιών και τον καταμερισμό ευθυνών από την μητέρα, τον πατέρα, τα αδέρφια, την γιαγιά, τον παππού και την οικιακή βοηθό και τη συχνότητα συμμετοχής του πατέρα στη φροντίδα του παιδιού και στις οικιακές εργασίες.

3. Το τρίτο μέρος αφορά στη στάση που διαμορφώνει ο πατέρας σχετικά με τα πρόσωπα που θεωρεί σημαντικά στη φροντίδα των παιδιών και που είναι διαθέσιμα να τον βοηθήσουν όταν χρειαστεί.
4. Το τέταρτο μέρος αναφέρεται στο βαθμό διαφωνίας ή συμφωνίας του πατέρα σε απόψεις που σχετίζονται με το ρόλο του.
5. Στο πέμπτο μέρος διερευνήθηκε η σχέση του ζευγαριού καθώς και ο βαθμός διαφωνίας ή συμφωνίας ανάμεσα στον πατέρα και την μητέρα.

2. Υποθέσεις - Ερωτήματα

Τα παρακάτω ερωτήματα αποτελούν τα βασικά ερωτήματα πάνω στα οποία στηρίχθηκε η ανάλυση των εμπειρικών δεδομένων της παρούσας έρευνας:

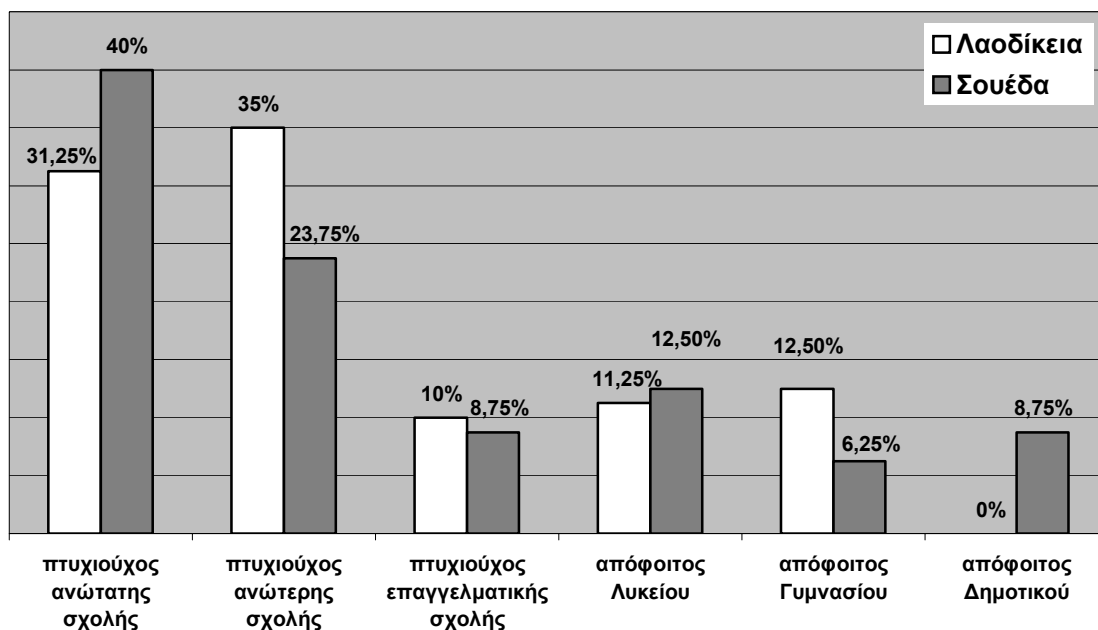
- Συμμετέχει ο Σύριος πατέρας στη φροντίδα και ανατροφή των παιδιών;
- Κατά πόσο επηρεάζεται η σχέση των μελών της οικογένειας από τη συμμετοχή του πατέρα στη φροντίδα των παιδιών;
- Η συμμετοχή του πατέρα στη φροντίδα των παιδιών, επηρεάζεται από την οικονομική κατάσταση της οικογένειας;
- Η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στους γονείς επηρεάζει το βαθμό συμμετοχής του πατέρα στην ανατροφή των παιδιών;

3. Αποτελέσματα

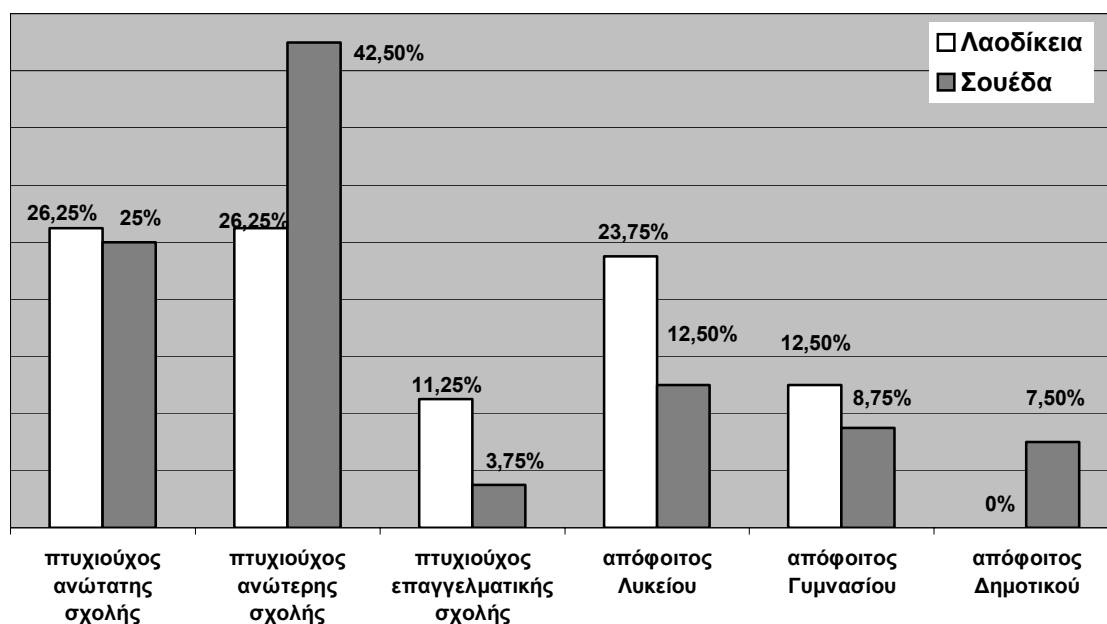
Τα δημογραφικά στοιχεία

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας έγινε με τη χρήση του στατιστικού πακέτου STATCGRAPHICS. Όσον αφορά στα δημογραφικά χαρακτηριστικά των υποκειμένων οι πληροφορίες που δόθηκαν έχουν ως εξής:

Τα ζευγάρια που συμμετείχαν δήλωσαν ότι ήταν παντρεμένα λιγότερο από 10 χρόνια (Λαοδίκεια: mean: 8,9 χρόνια - sd: 4,54, Σουέδα: mean: 8,3 χρόνια - sd: 4,68). Η μέση ηλικία των πατέρων στη Λαοδίκεια ήταν 37,45 έτη (sd: 5,08) και των μητέρων 31,98 έτη (sd: 4,87). Ανάλογη η εικόνα και στη Σουέδα με μέση ηλικία πατέρων 36,75 έτη (sd: 4,67) και μέση ηλικία μητέρων 31,4 έτη (sd: 5,31). Το μορφωτικό επίπεδο των υποκειμένων στις δύο πόλεις δε διαφέρει σημαντικά. Στα παρακάτω γραφήματα (1 & 2) φαίνεται το μορφωτικό επίπεδο των δύο γονέων σε κάθε πόλη.

Γράφημα 1: Μορφωτικό επίπεδο πατέρα

Γράφημα 2: Μορφωτικό επίπεδο μητέρας

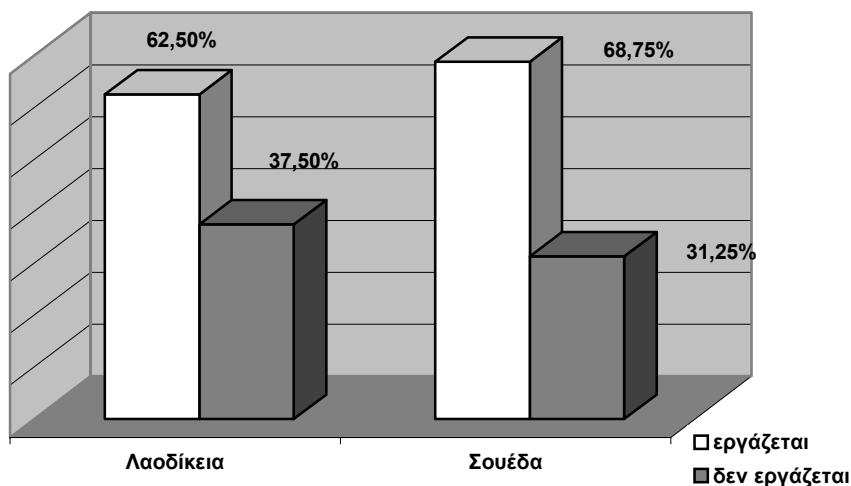
Από τα παραπάνω γραφήματα φαίνεται ότι οι περισσότεροι πατέρες που συμμετείχαν στην έρευνα, έχουν πολύ καλό μορφωτικό επίπεδο. Τόσο στη Λαοδίκεια (66,25%) όσο και στη Σουέδα (63,75%), οι περισσότεροι πατέρες είναι πτυχιούχοι ανώτατων και ανώτερων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Η εικόνα των μητέρων είναι σχεδόν ανάλογη με αυτή των πατέρων με τη διαφορά ότι ο αριθμός των μητέρων στη Λαοδίκεια που είναι κάτοχοι πανεπιστημιακών τίτλων είναι μικρότερος από αυτόν στη Σουέδα. Πάντως και στις δύο πόλεις οι περισσότεροι γονείς δηλώνουν ότι έχουν υψηλό έως ικανοποιητικό επίπεδο μόρφωσης.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τις κατηγορίες επαγγελμάτων των υποκειμένων της έρευνας. Ένας μεγάλος αριθμός πατέρων και μητέρων εργάζονται ως δημόσιοι υπάλληλοι σε διάφορες θέσεις.

Πίνακας 1: Επάγγελμα υποκειμένων

Επάγγελμα	Λαοδίκεια (%)		Σουέδα (%)	
	πατέρας	μητέρα	πατέρας	μητέρα
επιστήμων (γιατρός – δικηγόρος)	10	2,5	8,75	1,25
Εκπαιδευτικός	13,75	16,25	8,75	32,5
δημόσιος υπάλληλος	53,75	41,25	51,25	32,5
ιδιωτικός υπάλληλος – ελεύθερος επαγγελματίας	22,5	2,5	31,25	2,5
Οικιακά	0	36,25	0	31,25
Άνεργος	0	1,25	0	0
Σύνολο	100	100	100	100

Το γράφημα 3 παρουσιάζει τα ποσοστά των μητέρων που εργάζονται και αυτών που δεν εργάζονται στις δύο πόλεις της Συρίας.

Γράφημα 3: Επαγγελματική κατάσταση μητέρων

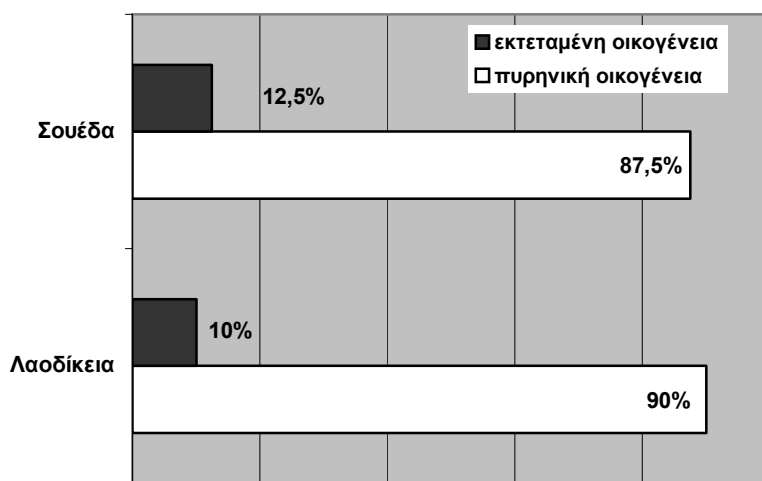
Τα επαγγέλματα των γονιών που συμμετείχαν στην έρευνα είναι παρόμοια από πόλη σε πόλη. Στη Λαοδίκεια ένα μικρό ποσοστό μητέρων (1,25%) δηλώνει άνεργη. Ένα σημαντικό ποσοστό μητέρων στη Σουέδα (32,5%) εργάζεται στο χώρο της εκπαίδευσης ενώ στη Λαοδίκεια το ποσοστό αυτό περιορίζεται στο 16,25%.

Σε ό,τι αφορά στα χρόνια επαγγελματικής εμπειρίας, στη Λαοδίκεια βρέθηκε ότι 36,25% των πατέρων δουλεύει από 1 έως 10 χρόνια. Αυτοί που δουλεύουν από 10-20 χρόνια αποτελούν το 51,25% του δείγματος και αυτοί που δουλεύουν πάνω από 20 χρόνια είναι 12,5%. Από τις μητέρες που εργάζονται, αυτές που δουλεύουν 1-10 χρόνια είναι 43,75%, αυτές που δουλεύουν 10-20 χρόνια είναι 15% και τέλος αυτές που δουλεύουν πάνω από 20 χρόνια είναι 1,25%.

Στη Σουέδα οι πατέρες που δουλεύουν από 1-10 χρόνια είναι 36,25%, αυτοί που δουλεύουν από 10-20 χρόνια είναι 55% και αυτοί που δουλεύουν πάνω από 20 χρόνια είναι 8,75%. Από τις μητέρες που εργάζονται, αυτές που δουλεύουν από 1-10 χρόνια είναι 47,5%, αυτές που δουλεύουν 10-20 χρόνια είναι 17,5% και τέλος αυτές που δουλεύουν πάνω από 20 χρόνια είναι 3,75%. Στην ερώτηση που αφορούσε το διάστημα που πιθανόν να ήταν άνεργοι και αναζητούσαν εργασία, βρέθηκε ότι στις δυο πόλεις δεν υπάρχουν άνεργοι πατέρες και μόνο στη Λαοδίκεια βρέθηκε ένα μικρό ποσοστό άνεργων μητέρων (1,25%).

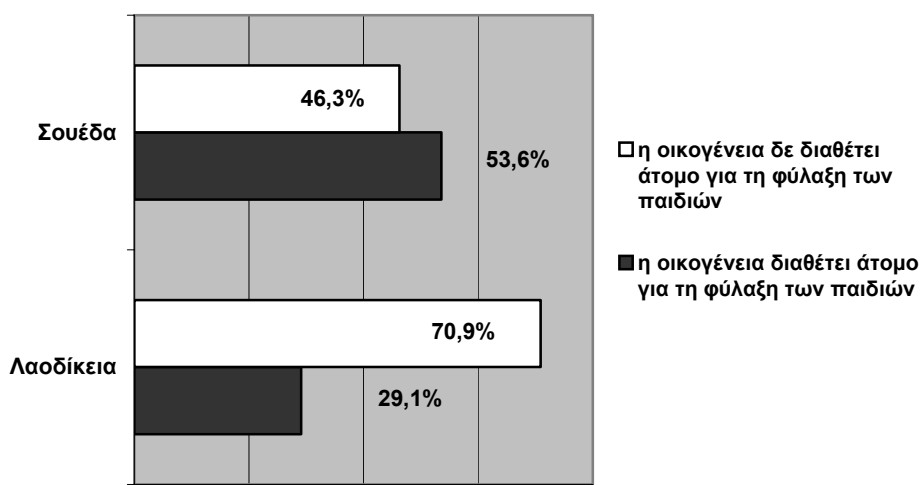
Όσον αφορά στην ερώτηση σχετικά με τη σύνθεση και τα μέλη που απαρτίζουν την οικογένεια, στη Λαοδίκεια βρέθηκε ότι από τις 80 οικογένειες που μελετήθηκαν οι 72 αποτελούνται από

τους γονείς και τα παιδιά, στις 6 οικογένειες κατοικούν μαζί ο παππούς και η γιαγιά και 2 μόνο οικογένειες περιλαμβάνουν και θείους. Στη Σουέδα βρέθηκε ότι από τις 80 οικογένειες που μελετήθηκαν, οι 70 απαρτίζονται από τους γονείς και τα παιδιά, οι 5 οικογένειες περιλαμβάνουν παππού και γιαγιά και 4 οικογένειες απαρτίζονται από γονείς, παιδιά, παππούδες και θείους. Βρέθηκε ότι ένα μικρό ποσοστό οικογενειών (10% στη Λαοδίκεια και 12,5% στη Σουέδα, γράφημα 4) είναι πολυμελείς – εκτεταμένες οικογένειες με πιθανή συμμετοχή στην ανατροφή και φροντίδα των παιδιών άλλων προσώπων πέρα των γονιών.

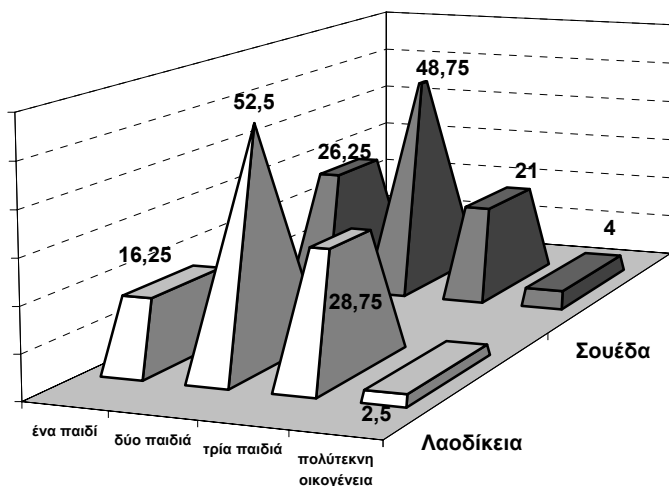
Γράφημα 4: Τύπος οικογενειών

Ένα ενδιαφέρον χαρακτηριστικό των οικογενειών της έρευνας είναι ότι αρκετές από αυτές διαθέτουν κάποιο άτομο για τη φύλαξη των παιδιών τις ώρες που οι γονείς απουσιάζουν από το σπίτι ή είναι απασχολημένοι με άλλες εργασίες (γράφημα 5). Φαίνεται ότι στη Σουέδα είναι περισσότερες οι οικογένειες που διατηρούν άτομο για τη φύλαξη των παιδιών.

Γράφημα 5: Φύλαξη παιδιών από άτομο εκτός οικογένειας

Σχετικά με τον αριθμό των παιδιών της κάθε οικογένειας που συμμετείχε στην έρευνα, το παρακάτω γράφημα δείχνει ότι οι περισσότερες οικογένειες τόσο στη Σουέδα όσο και στη Λαοδίκεια έχουν δύο παιδιά. Οι πολύτεκνες οικογένειες είναι πολύ λίγες και στις δύο πόλεις.

Γράφημα 6: Αριθμός παιδιών στην οικογένεια (%)

Όσον αφορά στο μηνιαίο εισόδημα στη Συρία, η διακύμανσή του φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 2: Μηνιαίο εισόδημα υποκειμένων

Μηνιαίο εισόδημα	Λαοδίκεια (%)		Σουέδα (%)	
	πατέρας	μητέρα	πατέρας	μητέρα
3000 – 6000 λίρες (100 – 150 €)	15	12,5	7,5	12,5
6000 – 9000 λίρες (150 – 200 €)	18,75	23,75	26,25	26,25
9000 – 12000 λίρες (200 – 250 €)	31,25	20	26,25	17,5
12000 – 15000 λίρες (250 – 300 €)	26,25	3,75	27,5	12,5
Πάνω από 15000 λίρες (> 300 €)	8,75	0	12,5	0

Ερωτηματολόγιο – Δεύτερο μέρος: Συμμετοχή του πατέρα στη φροντίδα του παιδιού

Στην ερώτηση σχετικά με το ποια συγγενικά πρόσωπα έχετε συχνή επαφή και επικοινωνία εσείς και τα παιδιά σας, οι απαντήσεις έδειξαν ότι οι οικογένειες επισκέπτονται τους συγγενείς 1^{ου} βαθμού και 2^{ου} βαθμού, καθώς και φίλους με αφορμή επισκέψεις, διασκέδαση, γιορτές και γενέθλια.

Στην ερώτηση που αφορά στη κατανομή των οικιακών εργασιών βρέθηκε ότι όσες οικογένειες έχουν οικιακή βοηθό αυτή απασχολείται δύο με τρεις φορές το μήνα. Όσον αφορά στον καταμερισμό ευθυνών στο σπίτι, οι απαντήσεις των πατέρων φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3: Απαντήσεις των πατέρων που αφορούν στο καταμερισμό ευθυνών

Καταμερισμός ευθυνών	Λ	Σ	Λ	Σ	Λ	Σ	Λ	Σ	Λ	Σ	Λ	Σ
Φροντίζουν το παιδί	μητέρα		πατέρας		μητέρα & πατέρας		αδέλφια		παππούς & γιαγιά		άλλοι & οικ. βοηθοί	
Το ταΐζουν / το κάνουν μάνιο	51	39	1	1	21	34	0	0	7	6	0	0
Το πηγαίνουν σχολείο	16	14	22	13	5	23	1	0	1	1	3	4
Του λένε παραμύθια	36	6	13	7	16	41	4	0	11	26	0	0
Το πηγαίνουν βόλτες	10	0	15	2	54	66	0	0	1	12	0	0
Καθαρίζουν το σπίτι	63	59	1	0	12	19	0	0	4	1	0	1
Μαγειρεύουν	64	56	0	0	12	24	0	0	3	0	0	0
Πλένουν / σιδερώνουν	69	57	1	0	9	22	0	5	1	0	0	1
Κάνουν τα ψώνια	16	2	23	9	38	69	0	0	3	0	0	0

Λ: Λαοδίκεια

Σ: Σουέδα

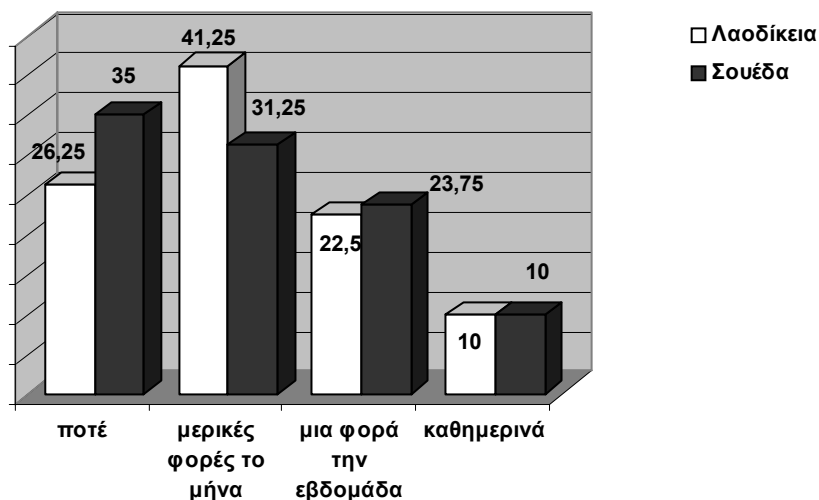
Συνοπτικά βρέθηκε ότι στη Λαοδίκεια το 40% των οικογενειών δεν πηγαίνουν τα παιδιά τους στο σχολείο, είτε γιατί έχουν μικρά παιδιά που δε πηγαίνουν σχολείο είτε γιατί τα παιδιά πηγαίνουν μόνα τους στο σχολείο. Στη Σουέδα 31,25% των οικογενειών δε στέλνουν τα παιδιά τους σχολείο για τους ίδιους λόγους.

Όσο αφορά τον καταμερισμό των ευθυνών οι άνδρες διατηρούν τον παραδοσιακό ρόλο του συζύγου ενώ συμμετέχουν ελάχιστα στις οικιακές εργασίες και στη φροντίδα του παιδιού δίνοντας ένα χέρι βοήθειας

Η ερώτηση που ζητούσε από τους πατέρες να δηλώσουν τη συχνότητα με την οποία συμμετέχουν σε δραστηριότητες όπως η διατροφή και η καθαριότητα του παιδιού, η καθημερινή

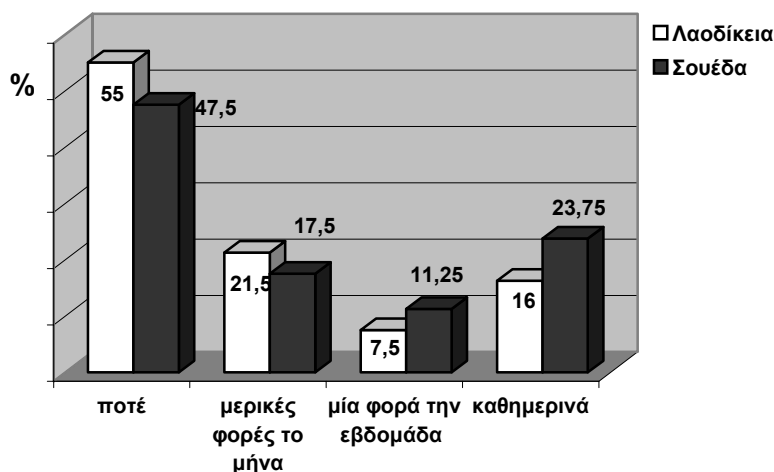
φροντίδα του παιδιού μέσα και έξω από το σπίτι, δίνει πολύ χρήσιμες πληροφορίες για τη μορφή που παίρνει η ενασχόληση του πατέρα με το παιδί στη Συρία.

Τα αποτελέσματα της παραπάνω ερώτησης για όλες τις οικογένειες που μελετήθηκαν και για κάθε πόλη δίνονται στα παρακάτω γραφήματα (γράφημα 7 έως γράφημα 10).

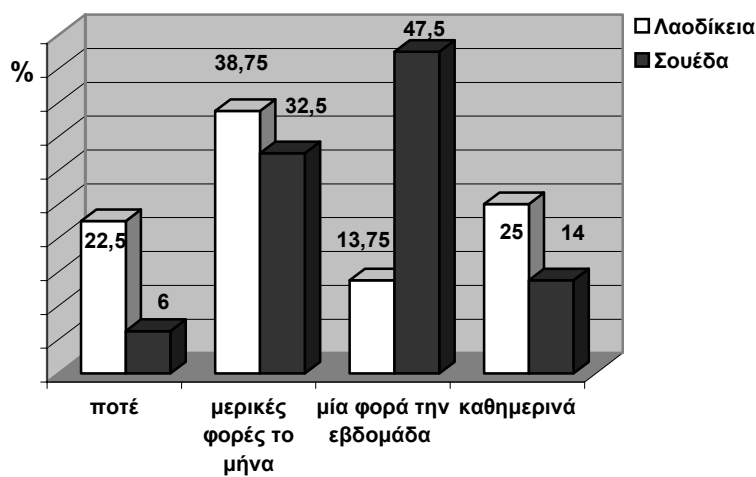
Γράφημα 7: Συχνότητα με την οποία οι πατέρες ταΐζουν και κάνουν μπάνιο το παιδί

Τόσο στη Λαοδίκεια όσο και στη Σουέδα φαίνεται ότι οι περισσότεροι πατέρες (57,5% και 66,5% αντίστοιχα) αποφεύγουν να ταΐζουν και να κάνουν μπάνιο το παιδί τους σε καθημερινή ή έστω συχνή βάση. Αν ασχοληθούν με τη συγκεκριμένη πλευρά φροντίδας του παιδιού, αυτό γίνεται μόνο μερικές φορές το μήνα.

Γράφημα 8: Συχνότητα με την οποία οι πατέρες πηγαίνουν το παιδί στο σχολείο

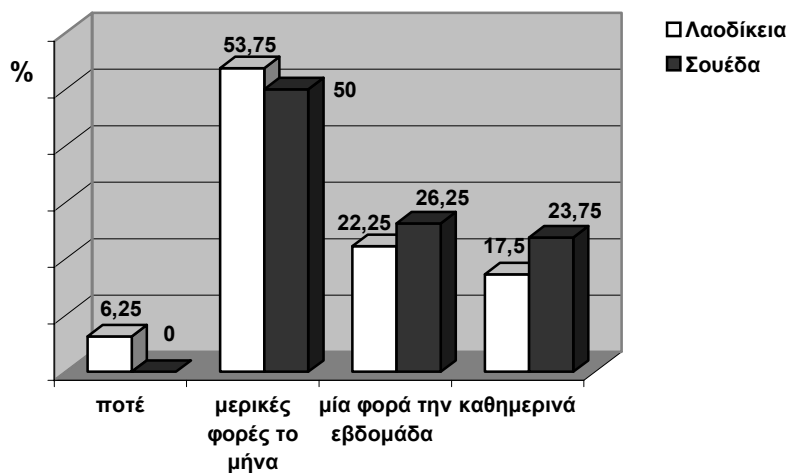
Την ίδια εικόνα παρουσιάζουν οι πατέρες όσον αφορά στη συχνότητα με την οποία πηγαίνουν το παιδί τους στο σχολείο. Στη Λαοδίκεια ένα 76,5% των πατέρων δηλώνει ότι απέχει συστηματικά από αυτή την καθημερινή δραστηριότητα στην οποία η εμπλοκή τους περιορίζεται στις μερικές φορές το μήνα. Το ίδιο συμβαίνει με τους πατέρες στη Σουέδα. Οι περισσότεροι από αυτούς (65,5%) σπάνια πηγαίνουν το παιδί τους στο σχολείο.

Γράφημα 9: Συχνότητα με την οποία οι πατέρες λένε στο παιδί τους παραμύθια

Σε ότι αφορά στη συχνότητα με την οποία οι πατέρες λένε παραμύθια στο παιδί τους, στη Λαοδίκεια 38,75% των πατέρων εμπλέκεται σ' αυτή τη δραστηριότητα μόνο μερικές φορές το μήνα, ενώ στη Σουέδα το 47,5% των υποκειμένων δήλωσαν ότι διαβάζουν παραμύθια στο παιδί τους τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα. Εδώ φαίνεται ότι η ενασχόληση του πατέρα με το

παιδί μέσα από μια ελεύθερη δραστηριότητα, όπως το διάβασμα παραμυθιού, είναι σαφώς πιο έντονη από την ενασχόληση εκείνη που απαιτεί ενδεχομένως, μια σταθερή δέσμευση του πατέρα απέναντι στο παιδί (π.χ. τάισμα, μεταφορά προς και από το σχολείο κλπ.).

Γράφημα 10: Συχνότητα με την οποία οι πατέρες πηγαίνουν βόλτες το παιδί

Σχετικά με τη συχνότητα με την οποία οι πατέρες των δύο πόλεων στη Συρία πηγαίνουν βόλτες το παιδί τους, βρέθηκε ότι το 76% των υποκειμένων πραγματοποιεί βόλτες με τα παιδιά μερικές φορές το μήνα έως και μία φορά τη βδομάδα και μόνο 20% περίπου εμπλέκεται σ' αυτή τη δραστηριότητα καθημερινά.

Στους παρακάτω πίνακες (πίνακας 4 έως πίνακας 7) παρουσιάζεται η συχνότητα με την οποία οι πατέρες στη Συρία συμμετέχουν σε εργασίες οικιακής φύσεως. Φαίνεται ότι και στις δύο πόλεις οι πατέρες ασχολούνται ελάχιστα με παραδοσιακά ορισμένες γυναικείες οικιακές δραστηριότητες όπως το μαγείρεμα ή το σιδέρωμα. Η μόνη οικιακή ασχολία στην οποία φαίνεται να δραστηριοποιούνται οι πατέρες καθημερινά είναι η αγορά ειδών πρώτης ανάγκης για την οικογένεια όπως τρόφιμα, είδη σούπερ-μάρκετ κλπ.

Πίνακας 4: Συχνότητα με την οποία οι πατέρες καθαρίζουν το σπίτι

Καθαρίζω το σπίτι	Λαοδίκεια (%)	Σουέδα (%)
Ποτέ	63,75	63,75
Περιστασιακά	33,75	35
Καθημερινά	2,5	1,25

Πίνακας 5: Συχνότητα με την οποία οι πατέρες μαγειρεύουν

Μαγειρεύω	Λαοδίκεια (%)	Σουέδα (%)
Ποτέ	67,5	56,25
Περιστασιακά	27,5	42,5
Καθημερινά	5	1,25

Πίνακας 6: Συχνότητα με την οποία οι πατέρες πλένουν / σιδερώνουν

Πλένω / Σιδερώνω	Λαοδίκεια (%)	Σουέδα (%)
Ποτέ	71,25	62,5
Περιστασιακά	26,25	37,5
Καθημερινά	2,5	0

Πίνακας 7: Συχνότητα με την οποία οι πατέρες κάνουν τα ψώνια

Κάνω τα ψώνια	Λαοδίκεια (%)	Σουέδα (%)
Ποτέ	11,25	2,5
Περιστασιακά	56,25	47,5
Καθημερινά	32,5	50

Ερωτηματολόγιο – Τρίτο μέρος: Στάση του πατέρα απέναντι στη φροντίδα του παιδιού

Στο ερωτηματολόγιο ζητήθηκε από 80 πατέρες σε κάθε πόλης της Συρίας, τη Λαοδίκεια και τη Σουέδα, να απαντήσουν στην παρακάτω ερώτηση:

Ποιος είναι διαθέσιμος να σας βοηθήσει όταν:

- 1.χρειάζεστε κάποιον να προσέχει τα παιδιά
- 2.είστε άρρωστος
- 3.έχετε ανάγκη από χρήματα
- 4.χρειάζεστε βοήθεια στο σπίτι
- 5.έχετε κάποια ανάγκη
- 6.χρειάζεστε συμβουλές για την ανατροφή των παιδιών

Οι απαντήσεις των πατέρων κάθε πόλης στην παραπάνω ερώτηση φαίνονται στους παρακάτω πίνακες (πίνακας 8 έως πίνακας 13).

Πίνακας 8: Πρόσωπα που διατίθενται να βοηθήσουν τον πατέρα στη φύλαξη του παιδιού

Χρειάζομαι κάποιον να προσέχει το παιδί	Λαοδίκεια (%)	Σουέδα (%)
Σύζυγος	21,25	18,75
Μέλος της οικογένειας	46,25	47,5
Οικιακή βοηθός	0	1,25
Άλλοι (φίλοι, γείτονες, κλπ.)	32,5	32,5

Πίνακας 9: Πρόσωπα που διατίθενται να βοηθήσουν τον πατέρα όταν εκείνος είναι 4 άρρωστος

Όταν είμαι άρρωστος χρειάζομαι ...	Λαοδίκεια (%)	Σουέδα (%)
Σύζυγος	40	45
Μέλος της οικογένειας	31,25	12,50
Οικιακή βοηθός	0	0
Άλλοι (φίλοι, γείτονες κλπ.)	28,75	42,5

Πίνακας 10: Πρόσωπα που διατίθενται να βοηθήσουν τον πατέρα όταν εκείνος έχει ανάγκη από χρήματα

Όταν έχω ανάγκη από χρήματα χρειάζομαι	Λαοδίκεια (%)	Σουέδα (%)
Σύζυγος	11,25	27,5
Μέλος της οικογένειας	50	36,25
Οικιακή βοηθός	0	0
Άλλοι (φίλοι, συγγενείς κλπ.)	38,75	36,25

Πίνακας 11: Πρόσωπα που διατίθενται να βοηθήσουν τον πατέρα σε εργασίες του σπιτιού

Όταν χρειάζομαι βοήθεια στο σπίτι...	Λαοδίκεια (%)	Σουέδα (%)
Σύζυγος	32,5	42,5
Μέλος της οικογένειας	36,25	35
Οικιακή βοηθός	5	2,5
Άλλοι (φίλοι, συγγενείς κλπ.)	26,25	20

Πίνακας 12: Πρόσωπα που διατίθενται να βοηθήσουν τον πατέρα όταν έχει ανάγκη

Όταν έχω ανάγκη από κάποιον...	Λαοδίκεια (%)	Σουέδα (%)
Σύζυγος	20	31,25
Μέλος της οικογένειας	46,25	30
Οικιακή βοηθός	5	1,25
Άλλοι (φίλοι, συγγενείς κλπ.)	33,75	37,5

Πίνακας 13: Πρόσωπα που διατίθενται να συμβουλευσουν τον πατέρα σε ζητήματα ανατροφής του παιδιού

Όταν χρειάζομαι συμβουλές για την ανατροφή του παιδιού	Λαοδίκεια (%)	Σουέδα (%)
Σύζυγος	17,5	8,75
Μέλος της οικογένειας	53	32,5
Οικιακή βοηθός	0	0
Άλλοι (φίλοι, συγγενείς κλπ.)	30	59,25

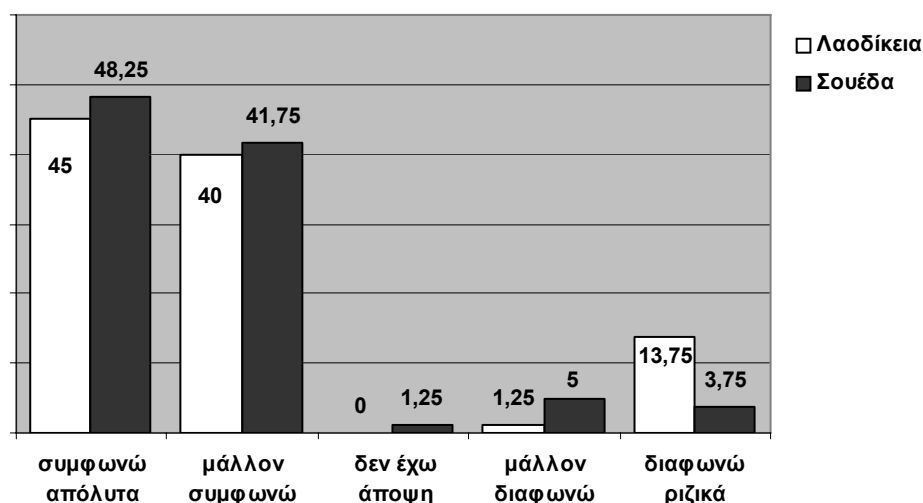
Στην ερώτηση σχετικά με τα πρόσωπα που ο πατέρας θεωρεί απαραίτητα στην ανατροφή των παιδιών του, οι απαντήσεις των πατέρων και στις δύο πόλεις φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 14: Πρόσωπο που θεωρεί ο πατέρας απαραίτητο στην ανατροφή του παιδιού

Πρόσωπο απαραίτητο στην ανατροφή παιδιών	Λαοδίκεια (%)	Σουέδα (%)
Μόνο οι γονείς	26,25	36,25
Μέλη της οικογένειας (αδέλφια, παππούς, θεία κλπ.)	56,25	41,25
Φίλοι και δάσκαλοι	17,5	22,5

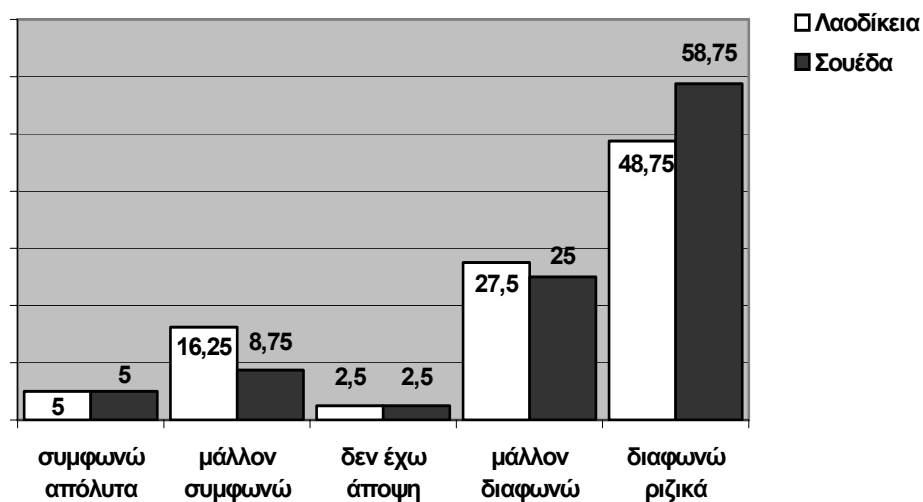
Ερωτηματολόγιο – Τέταρτο μέρος: Βαθμός συμφωνίας του πατέρα σε απόψεις που σχετίζονται με το ρόλο του.

Στο τμήμα αυτό του ερωτηματολογίου ζητήθηκε από τους πατέρες να πουν τη γνώμη τους γύρω από δραστηριότητες που σχετίζονται με το ρόλο τους στην οικογένεια. Οι απαντήσεις τους φαίνονται στα παρακάτω γραφήματα.

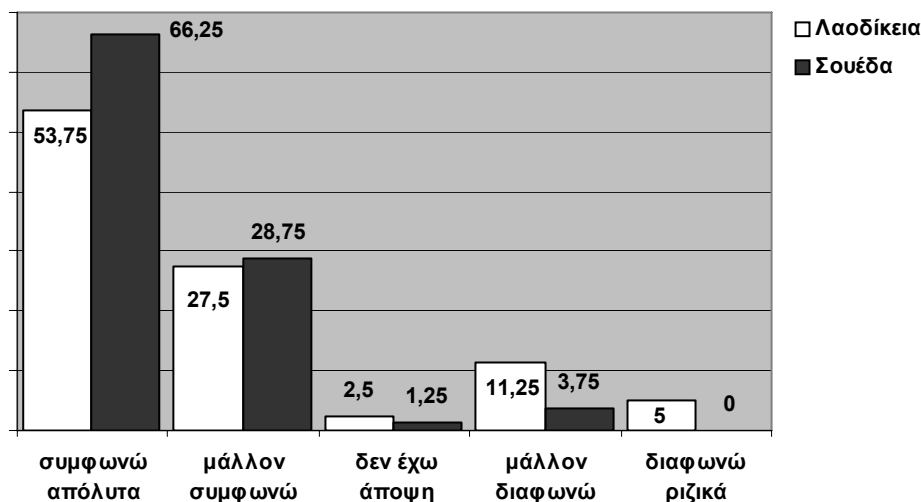
Γράφημα 11: Ο πατέρας οφείλει να βοηθά στις δουλειές του σπιτιού

Σύμφωνα με τα στοιχεία του γραφήματος 11, συμπεραίνουμε ότι οι πατέρες των δυο πόλεων συμφωνούν ότι οφείλουν να βοηθούν στις δουλειές του σπιτιού.

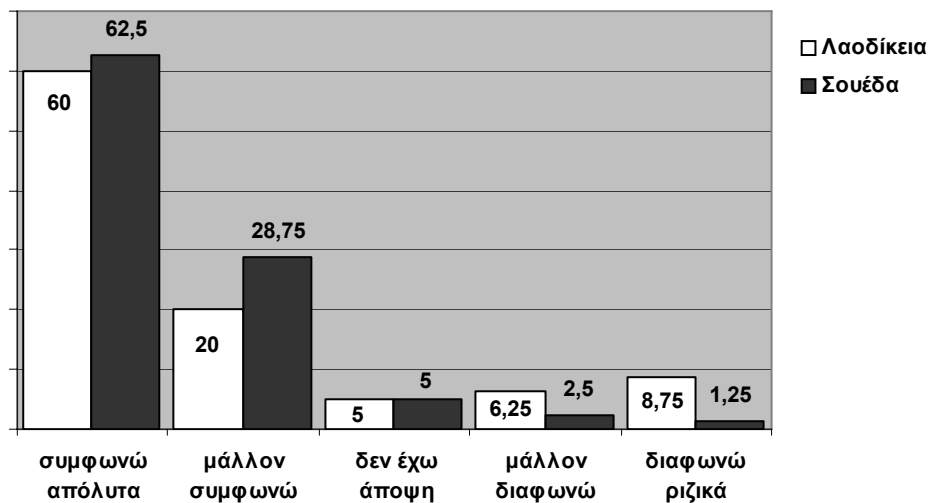

Γράφημα 12: Ο πατέρας πρέπει να αφήνει τη φροντίδα του παιδιού στη μητέρα και στους άλλους συγγενείς

Φαίνεται ότι οι περισσότεροι πατέρες στη Λαοδίκεια (83,75%) διαφωνούν για το εάν ο πατέρας γενικά πρέπει να αφήνει τη φροντίδα του παιδιού στη μητέρα και τους άλλους συγγενείς. Στη Σουέδα το ποσοστό των πατέρων που διαφωνούν με τη παραπάνω άποψη είναι επίσης πολύ υψηλό (76,25%).

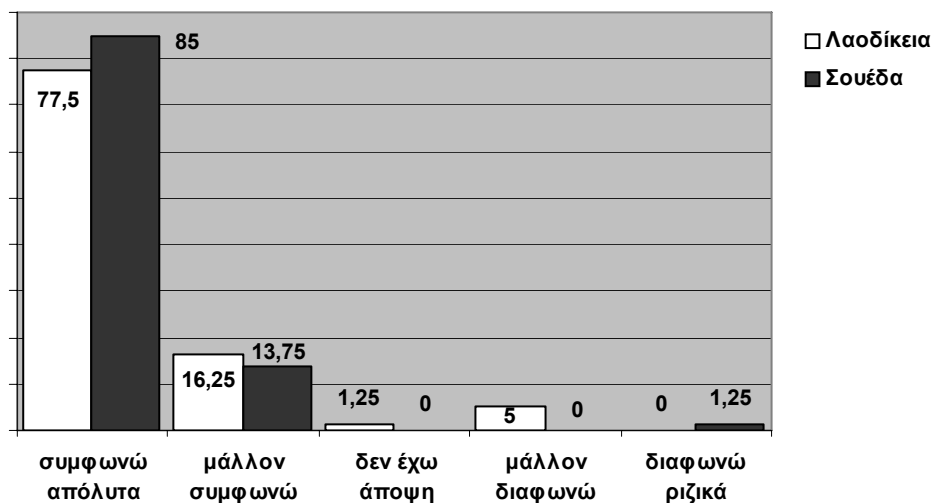

Γράφημα 13: Οι περισσότεροι άνδρες θα ήθελαν να είχαν περισσότερο χρόνο με τα παιδιά τους

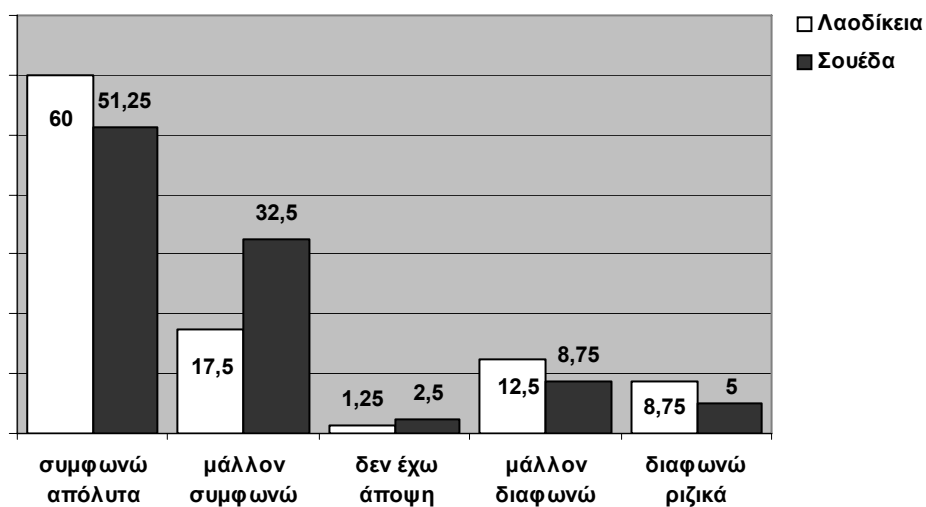
Γράφημα 14: Αν ο πατέρας βοηθούσε περισσότερο στο σπίτι, οι οικογένεια θα ήταν πιο ευτυχισμένη

Οι πατέρες στις δυο πόλεις φαίνεται να συμφωνούν ότι θα ήθελαν να είχαν περισσότερο χρόνο με τα παιδιά τους και ότι αν οι πατέρες βοηθούσαν περισσότερο στο σπίτι, οι οικογένειες θα ήταν πιο ευτυχισμένες.

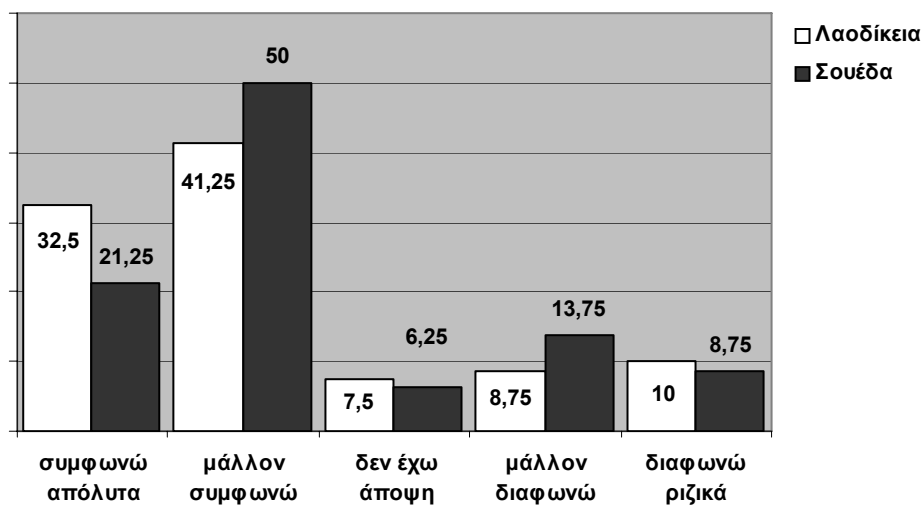
Γράφημα 15: Το παιδί μαθαίνει πολλά από τον πατέρα

Όσον αφορά στην άποψη ότι τα παιδιά μαθαίνουν πολλά από τον πατέρα, σχεδόν όλοι απαντούν θετικά.

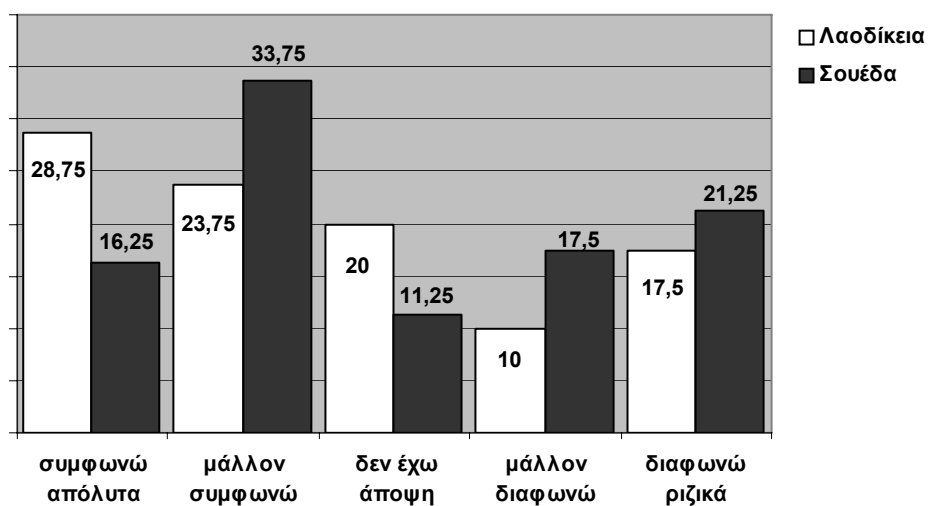

Γράφημα 16: Ο κύριος ρόλος του άνδρα είναι να παρέχει εισόδημα στην οικογένεια

Πολλοί πατέρες στις δύο πόλεις της Συρίας πιστεύουν ότι ο κύριος ρόλος ενός άνδρα είναι να παρέχει εισόδημα στην οικογένεια.

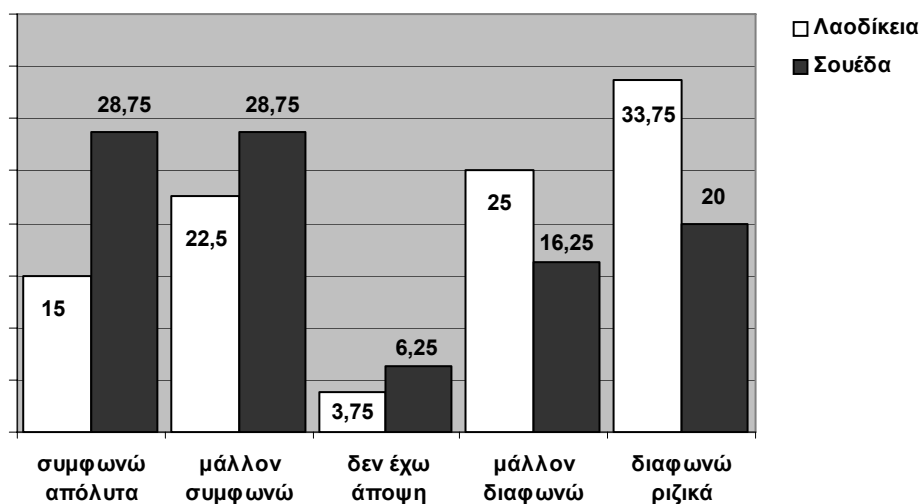

Γράφημα 17: Ο παππούς και η γιαγιά συμβάλλουν σημαντικά στη φροντίδα του παιδιού

Γράφημα 18: Μερικές φορές ο παππούς και η γιαγιά παρεμβαίνουν με αποτέλεσμα να ενοχλούν

Επίσης στις δυο πόλεις συμφωνούν ότι οι παππούδες και οι γιαγιάδες συμβάλλουν σημαντικά στη φροντίδα των παιδιών αλλά μερικές φορές παρεμβαίνουν με αποτέλεσμα να ενοχλούν.

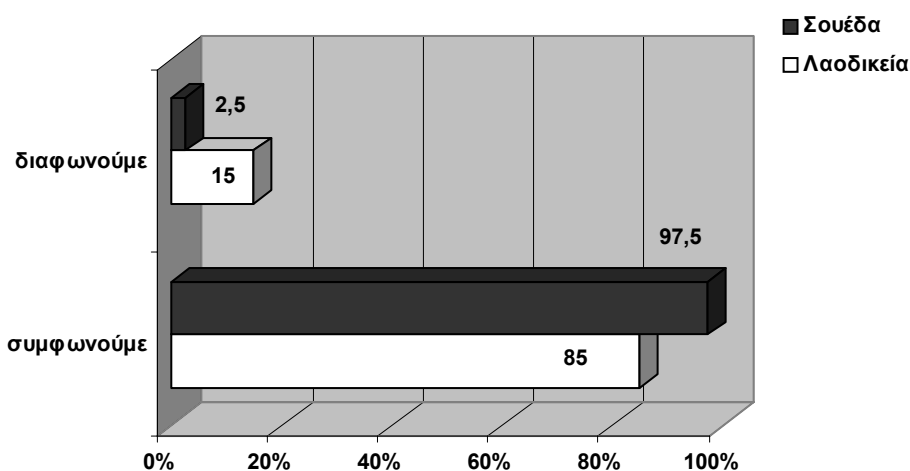

Γράφημα 19: Μεγαλώνω τα παιδιά μου με τον ίδιο τρόπο που με μεγάλωσαν εμένα οι γονείς μου

Τέλος οι πατέρες στη Λαοδίκεια διαφωνούν ριζικά με την άποψη ότι μεγαλώνουν τα παιδιά με τον ίδιο τρόπο που μεγάλωσαν εκείνους οι γονείς τους ενώ στη Σουέδα μάλλον συμφωνούν.

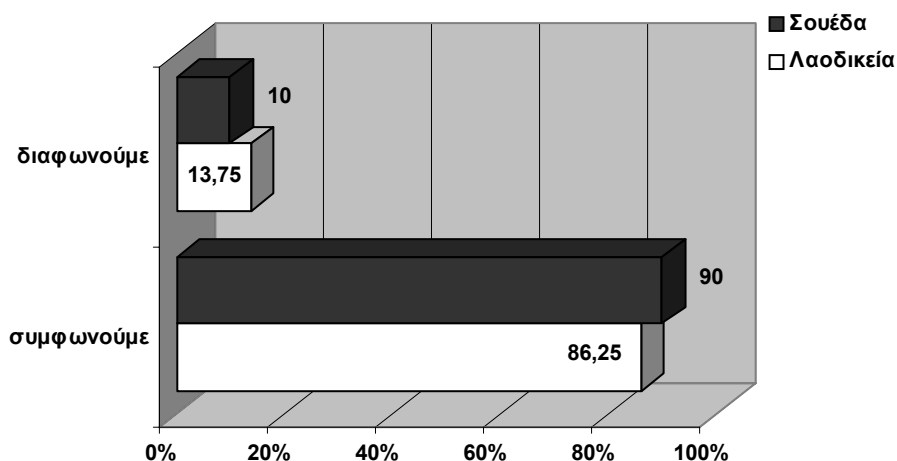
Ερωτηματολόγιο – Πέμπτο μέρος: Σχέση ανάμεσα στον πατέρα και τη μητέρα

Στο μέρος αυτό του ερωτηματολογίου ζητήθηκε από τους 80 πατέρες κάθε πόλης να απαντήσουν εάν συμφωνούν ή διαφωνούν με την σύντροφό τους για κάθε μια από ζητήματα που αφορούν στην καθημερινότητά τους και τη σχέση τους. Οι απαντήσεις τους παρουσιάζονται στα παρακάτω γραφήματα (γράφημα 20 έως γράφημα 30).

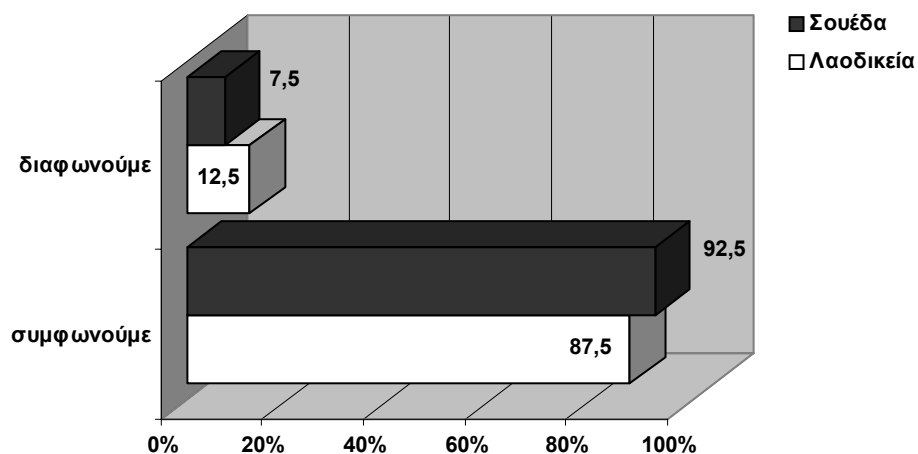
Γράφημα 20: Διαχείριση οικογενειακού προϋπολογισμού

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, συμπεραίνουμε ότι οι πατέρες τόσο στη Λαοδικεία όσο και στη Σουέδα συμφωνούν σε θέματα που άπτονται της διαχείρισης οικογενειακού προϋπολογισμού. Το ποσοστό μάλιστα, στη Σουέδα αγγίζει το απόλυτο 100%.

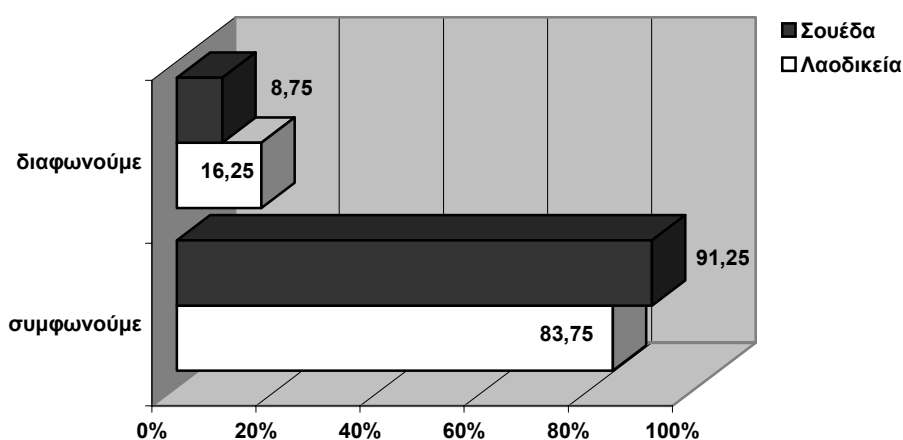
Γράφημα 21: Θέματα ψυχαγωγίας

Και στις δυο πόλεις οι πατέρες πιστεύουν ότι συμφωνούν με τη μητέρα σε θέματα ψυχαγωγίας.

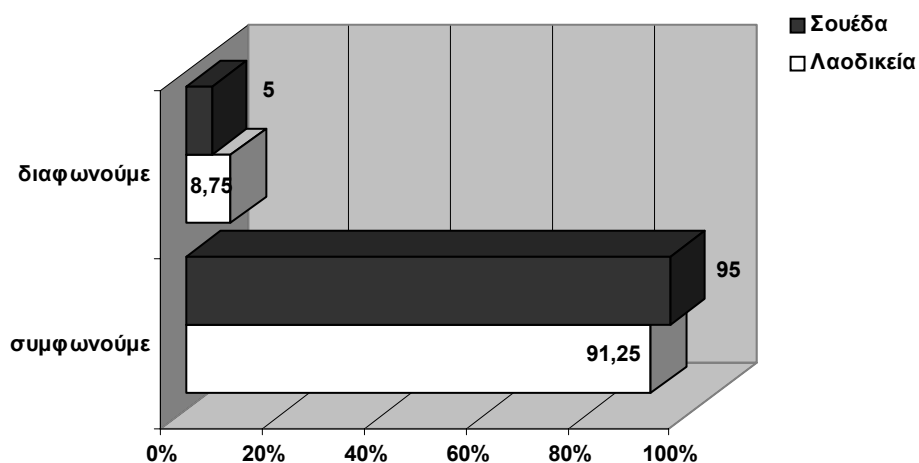
Γράφημα 22: Εκδηλώσεις που δείχνουν στοργή

Και στις δύο πόλεις οι πατέρες πιστεύουν ότι τόσο εκείνοι όσο και οι μητέρες υιοθετούν κοινούς τρόπους εκδηλώσεις συναισθημάτων στη μεταξύ τους σχέση και στη σχέση τους με το παιδί.

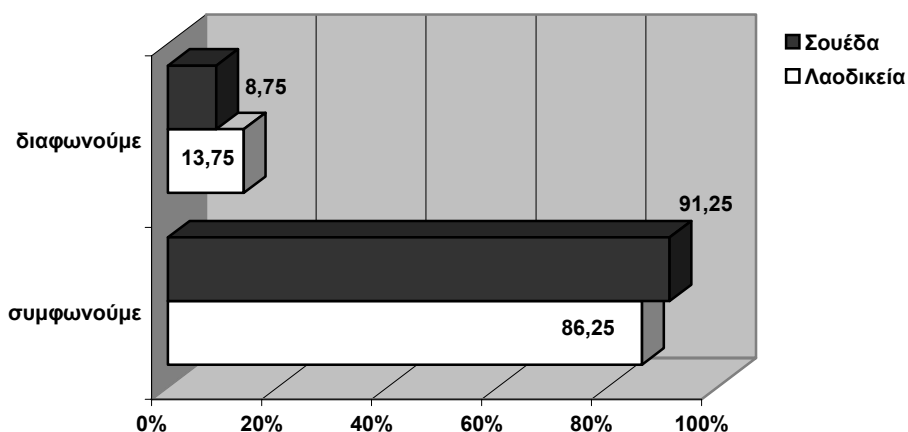
Γράφημα 23: Διατήρηση κοινών φίλων

Σχετικά με το κατά πόσο συμφωνούν στην επιλογή και διατήρηση κοινών φίλων, οι πατέρες και στις δύο πόλεις αναφέρουν υψηλό βαθμό συμφωνίας με τη σύζυγο.

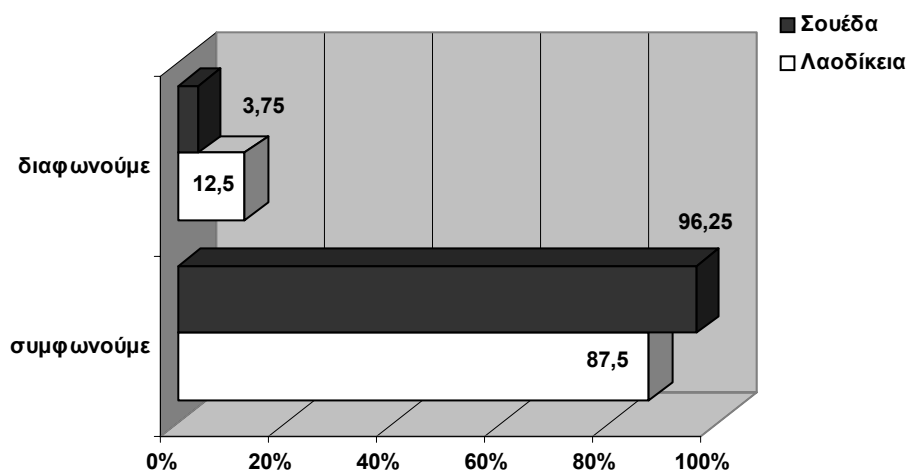
Γράφημα 24: Σεξουαλικές σχέσεις

Σε ζητήματα σεξουαλική ζωής, οι πατέρες δηλώνουν ότι συμφωνούν με τη σύντροφό τους. Δεν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στις δύο πόλεις.

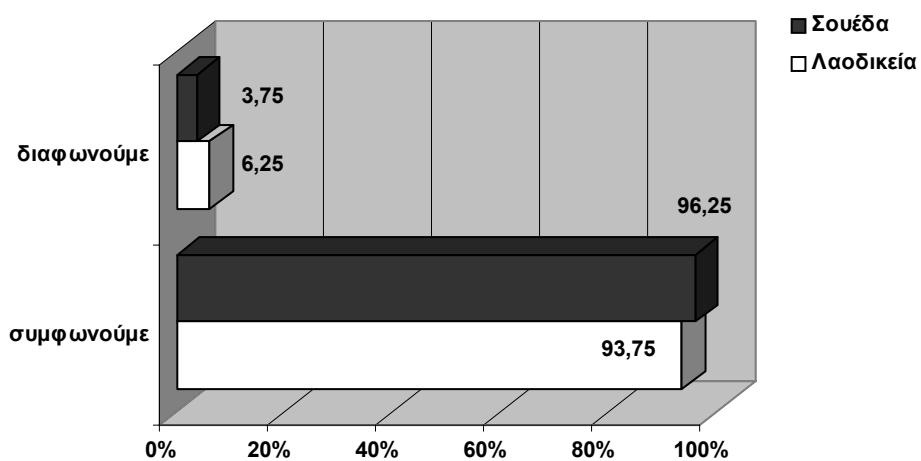
Γράφημα 25: Τρόποι συμπεριφοράς απέναντι σε γονείς ή άλλους συγγενείς

Οι πατέρες και στις δύο πόλεις δηλώνουν ότι ταυτίζονται με τη σύζυγό τους στο τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται στους γονείς τους ή σε άλλα πρόσωπα του συγγενικού τους περιβάλλοντος.

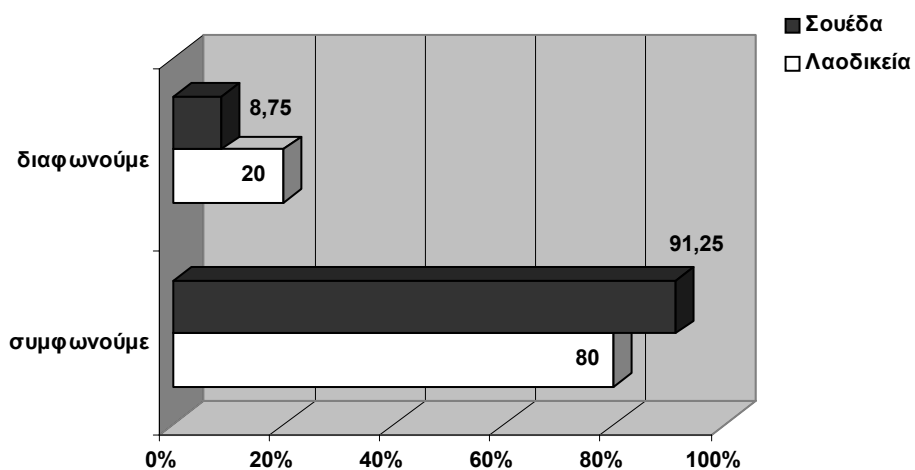

Γράφημα 26: Χρόνος μαζί

Οι πατέρες έχουν την άποψη ότι συμφωνούν με τις μητέρες σε θέματα που αφορούν στη διαχείριση και εκμετάλλευση του ελεύθερου χρόνου που διαθέτουν από κοινού. Οι απαντήσεις είναι παρόμοιες και στις δύο πόλεις της Συρίας.

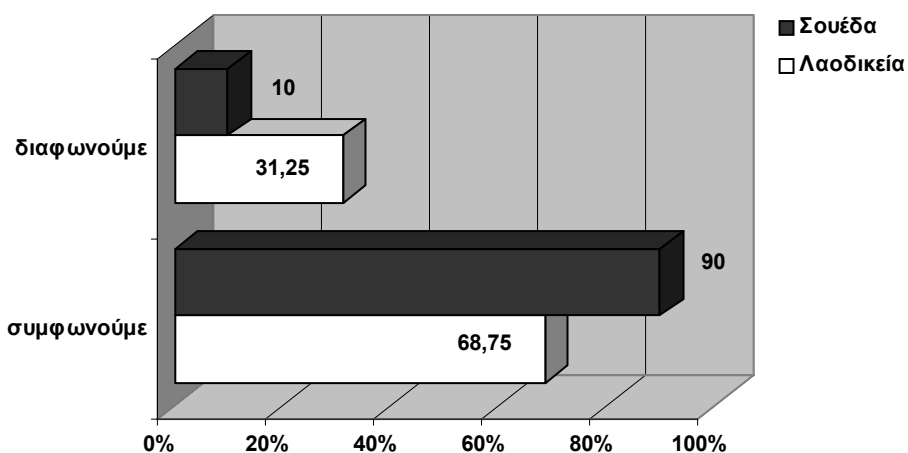

Γράφημα 27: Λήψη σημαντικών αποφάσεων

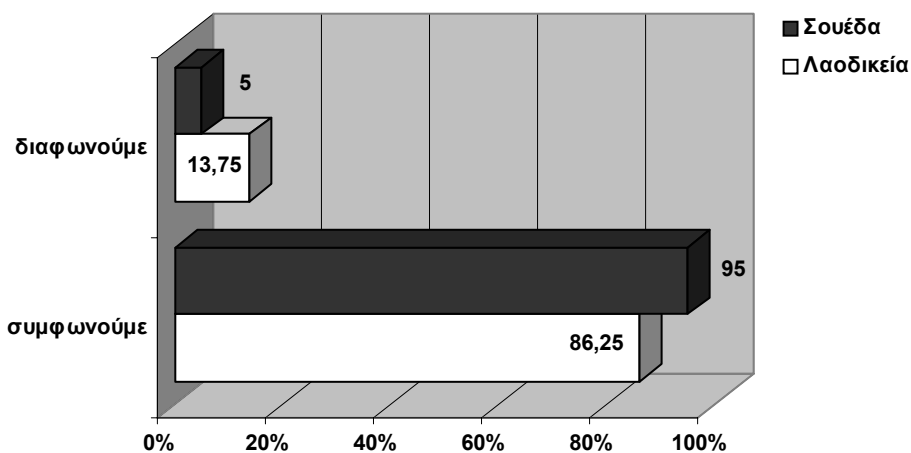
Γράφημα 28: Δουλειές του σπιτιού

Και οι δυο πόλεις, οι πατέρες αναφέρουν ότι συμφωνούν με τη σύζυγό τους στη λήψη σημαντικών αποφάσεων καθώς και στις δουλειές του σπιτιού.

Γράφημα 29: Χόμπι και άλλα ενδιαφέροντα

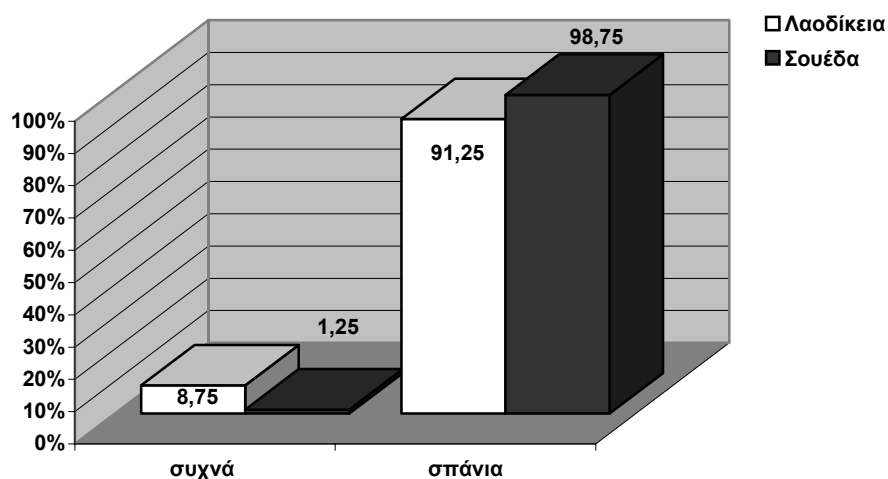
Στη Σουέδα οι περισσότεροι πατέρες (90%) θεωρούν ότι υπάρχει απόλυτη ταύτιση με τις μητέρες στα χόμπι ή σε άλλα ενδιαφέροντα. Στη Λαοδικεία το ποσοστό των πατέρων που δηλώνουν απόλυτη συμφωνία με τη μητέρα στα χόμπι και σε άλλα ενδιαφέροντα είναι αρκετά μικρότερο (68,75%).

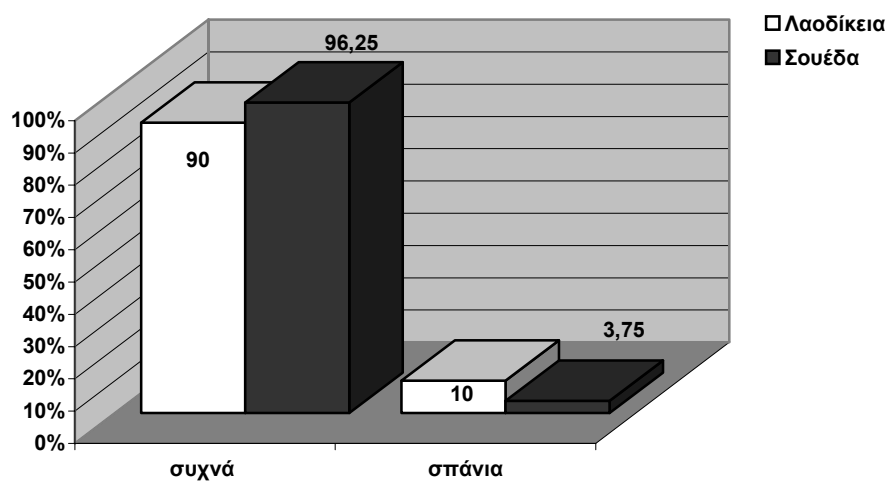
Γράφημα 30: Αποφάσεις καριέρας

Τέλος, οι πατέρες και στις δύο πόλεις δηλώνουν συμφωνία με τη σύζυγο σε ζητήματα εργασίας και καριέρας.

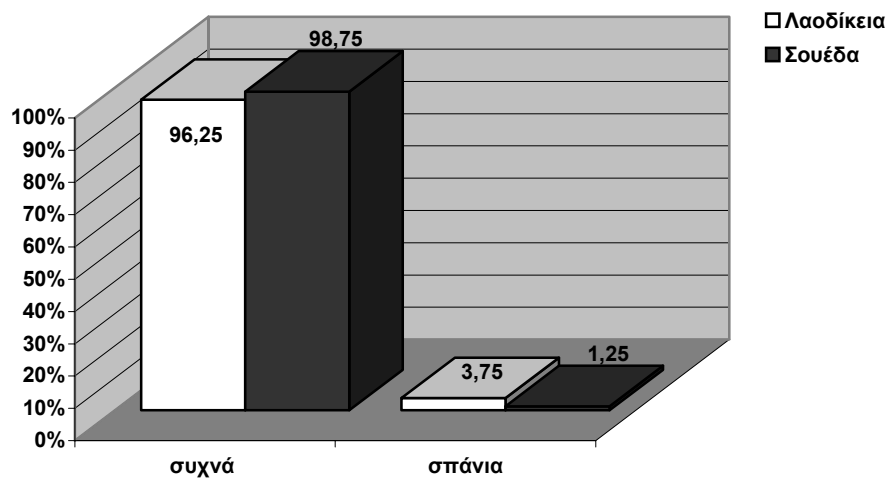
Στα παρακάτω γραφήματα (γράφημα 31 έως γράφημα 35), παρουσιάζονται οι εκτιμήσεις των πατέρων στις δύο πόλεις σχετικά με την ποιότητα της σχέσης τους με τις μητέρες. Σε γενικές γραμμές, οι πατέρες περιγράφουν τις σχέσεις τους ως σχέσεις εμπιστοσύνης, αλληλοκατανόησης και οικογενειακής ηρεμίας. Δεν υπάρχουν μεγάλες διαφορές ανάμεσα στις απαντήσεις των πατέρων στις δύο πόλεις.

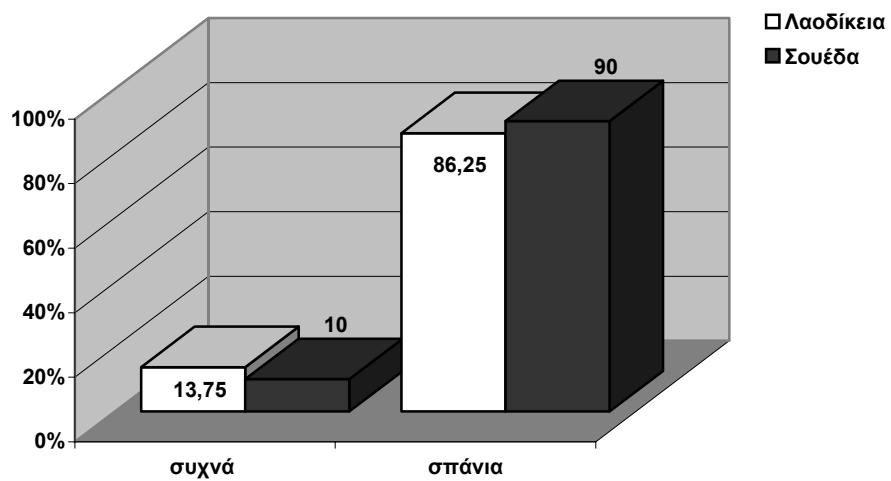
Γράφημα 31: Πόσο συχνά διαφωνείτε στη σχέση σας;

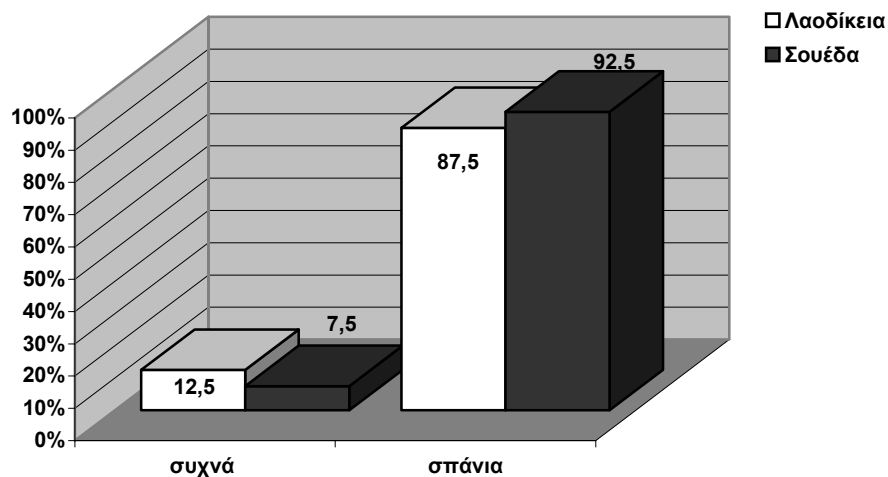
Γράφημα 32: Γενικά πόσο συχνά πιστεύετε ότι τα πράγματα ανάμεσά σας πάνε καλά;

Γράφημα 33: Εμπιστεύεστε το σύντροφό σας;

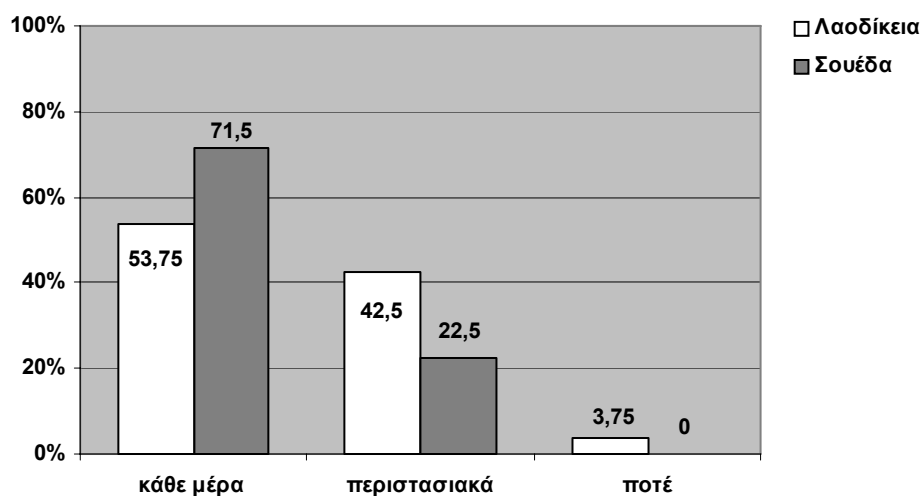

Γράφημα 34: Πόσο συχνά μαλώνετε;

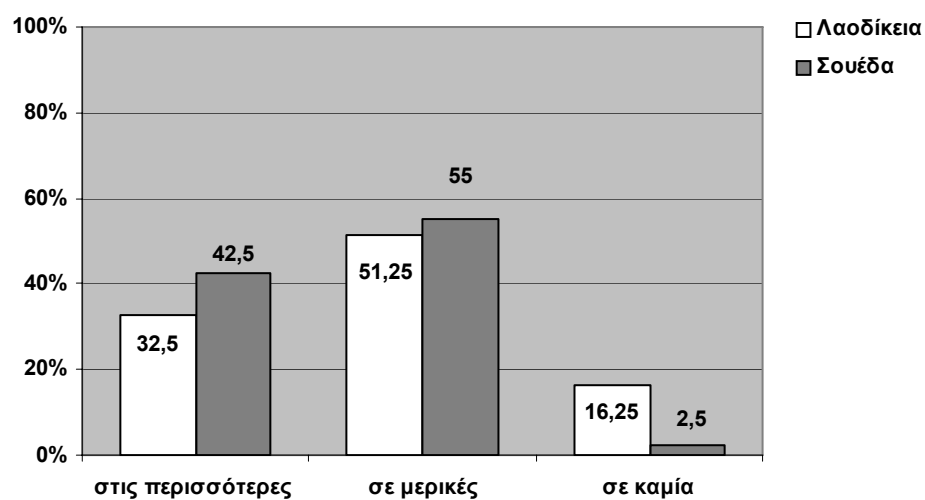

Γράφημα 35: Πόσο συχνά πηγαίνετε ο ένας κόντρα στον άλλο;

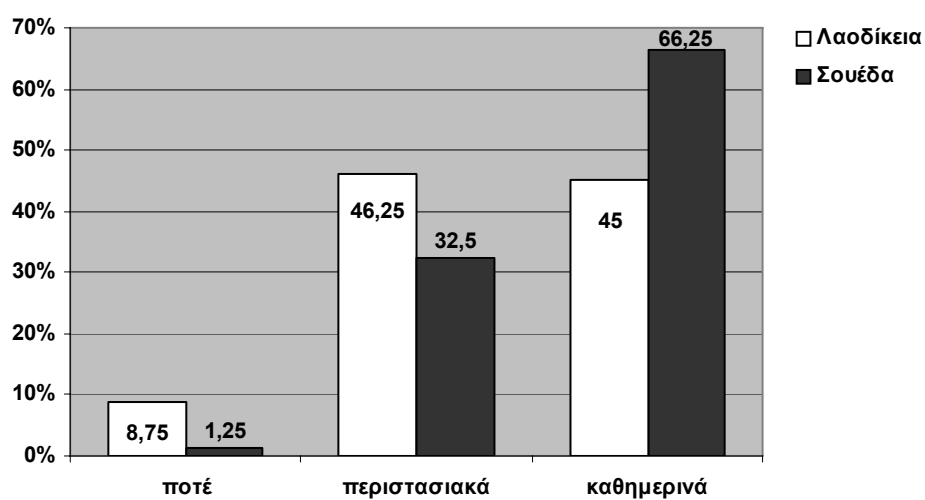
Από τα παρακάτω γραφήματα (γράφημα 36 έως γράφημα 38), γίνεται φανερό ότι οι πατέρες εκδηλώνουν συναισθήματα αγάπης και τρυφερότητας προς τη μητέρα και επίσης μοιράζονται μαζί πολλές από της δραστηριότητες της κοινής τους ζωής.

Γράφημα 36: Φιλάτε το / τη σύντροφό σας;

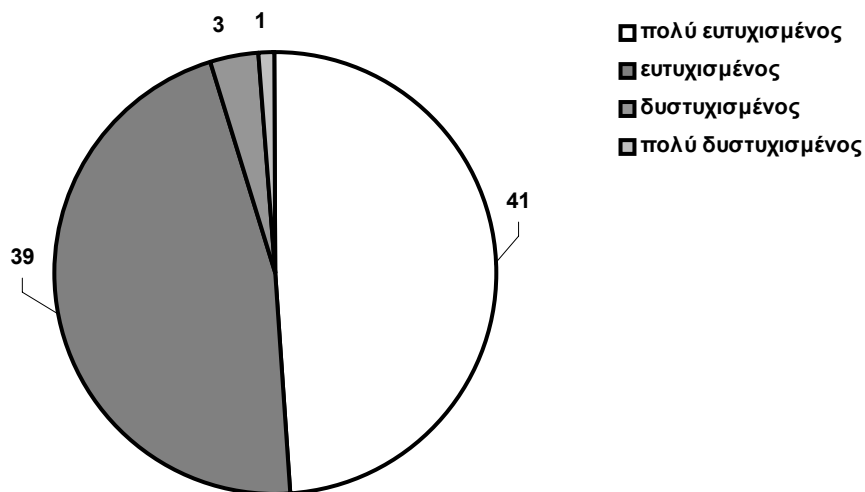

Γράφημα 37: Συμμετέχετε με το σύντροφό σας σε εξωτερικές δραστηριότητες;

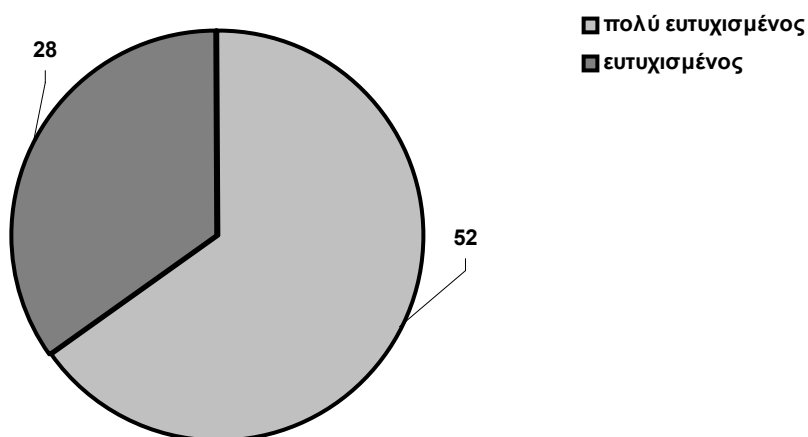
Γράφημα 38: Πόσο συχνά συζητάτε τα θέματα που σας απασχολούν;

Σχετικά με το πώς θα περιέγραφαν καλύτερα τη σχέση τους οι απαντήσεις των πατέρων στις δύο πόλεις φαίνονται παρακάτω.

Γράφημα 39: Πώς χαρακτηρίζετε τη σχέση σας (Λαοδίκεια);

Στην πόλη της Λαοδίκειας 41 πατέρες χαρακτηρίζουν τη σχέση τους με τη σύζυγό τους πολύ ευτυχισμένη, 39 πατέρες θεωρούν ότι η σχέση τους είναι ευτυχισμένη, 3 πατέρες νιώθουν δυστυχισμένοι στη σχέση τους και 1 πατέρας δηλώνει πολύ δυστυχισμένος.

Γράφημα 40: Πώς χαρακτηρίζετε τη σχέση σας (Σουέδα);

Στη πόλη της Σουέδας, βρέθηκε ότι 52 πατέρες είναι πολύ ευτυχισμένοι στη σχέση τους με τη μητέρα και 28 πατέρες είναι ευτυχισμένοι.

Κεφάλαιο 6

Συζήτηση – Συμπεράσματα

1. Συνοπτική παρουσίαση των κυριοτέρων ευρημάτων

Το κύριο εύρημα της μελέτης ήταν ότι ο Σύριος πατέρας τόσο στη Σουέδα όσο και στη Λαοδίκεια φαίνεται να συμμετέχει στη φροντίδα και ανάπτυξη των παιδιών του, καθώς και στον καταμερισμό των οικιακών ευθυνών με την σύζυγό του. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι γονείς και στις δύο πόλεις έχουν καλό μορφωτικό επίπεδο. Το επικρατέστερο επάγγελμα είναι αυτό του δημοσίου υπαλλήλου. Ένα σημαντικό ποσοστό μητέρων ασχολείται με τα οικιακά. Γενικά βρέθηκε ότι η μητέρα είναι αυτή που αναλαμβάνει περισσότερο την φροντίδα των παιδιών καθημερινά σε σχέση με τον πατέρα και στις δύο πόλεις.

Όσο αφορά στην ερώτηση εάν υπάρχει άτομο για την φύλαξη των παιδιών, οι γονείς στις δύο πόλεις ανέφεραν ότι δεν προσλαμβάνουν άτομο αποκλειστικά για τη φύλαξη των παιδιών. Οι λόγοι είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης και τα περιορισμένα έσοδα της οικογένειας. Τα περισσότερα υποκείμενα δήλωσαν ότι για τη φύλαξη των παιδιών προτιμούν άτομα από το οικογενειακό περιβάλλον, γείτονες, το παιδικό σταθμό και το νηπιαγωγείο. Επιπλέον σε αρκετές υπηρεσίες όπου εργάζονται οι μητέρες υπάρχει νηπιαγωγείο ή παιδικός σταθμός και αυτό διευκολύνει τη μητέρα να έχει άμεση επαφή με τα παιδιά της.

Οι απαντήσεις των πατέρων που αφορούν στον καταμερισμό ευθυνών και στη φροντίδα των παιδιών έδειξαν ότι η μητέρα αναλαμβάνει κυρίως καθημερινά την φροντίδα των παιδιών. Επίσης βρέθηκε ότι οι πατέρες που φροντίζουν αποκλειστικά τα παιδιά τους είναι σε μεγαλύτερο ποσοστό στη Λαοδίκεια από ότι στη Σουέδα. Στη Σουέδα οι πατέρες που φαίνεται να ασχολούνται αποκλειστικά με τα παιδιά τους είναι πολύ λίγοι. Η Σουέδα είναι μία μικρή επαρχιακή κοινωνία, στην οποία οι πατέρες παρουσιάζονται να προσπαθούν να διατηρήσουν προς τα έξω την εικόνα του παραδοσιακού ανδρικού ρόλου με το να συμμετέχουν απλά και όταν μπορούν στη φροντίδα των παιδιών μέσα στο σπίτι. Η συμμετοχή τους είναι εντονότερη σε δραστηριότητες που απαιτούν φροντίδα του παιδιού μέσα στο σπίτι, όπως η ανάγνωση παραμυθιών ή το παιχνίδι παρά σε δραστηριότητες που συνεπάγονται έκθεση στη δημόσια ζωή του τόπου. Στη Σουέδα οι άνδρες προτιμούν να βοηθούν τις μητέρες στην ανατροφή των

παιδιών παρά να έχουν τον κυρίαρχο ρόλο. Στη Λαοδίκεια, παρατηρείται μια εντονότερη ενασχόληση του πατέρα με πιο κοινωνικές δραστηριότητες όσον αφορά στη φροντίδα του παιδιού. Οι πατέρες στη Λαοδίκεια, που είναι μεγάλο λιμάνι και αστικό κέντρο και επομένως οι σχέσεις ανάμεσα στους κατοίκους είναι απρόσωπες, προτιμούν να βγάζουν τα παιδιά τους έξω από το σπίτι σε παιδικές χαρές και άλλους δημόσιους τόπους ψυχαγωγίας. Οι πατέρες στις δύο πόλεις γενικά βοηθάνε τις συντρόφους τους στη φροντίδα των παιδιών σε ικανοποιητικό βαθμό.

Σχετικά με τον καταμερισμό ευθυνών στις οικιακές εργασίες, βρέθηκε ότι η μητέρα είναι αυτή που αναλαμβάνει κυρίως τις δουλειές του σπιτιού, ξεχωρίζει όμως η μορφή του πατέρα που κάνει τα ψώνια στην Λαοδίκεια. Στις δύο πόλεις οι πατέρες πηγαίνουν τα παιδιά τους βόλτα με τη σύζυγο και κάνουν τα ψώνια μαζί.

Επίσης η έρευνα έδειξε ότι οι πατέρες και στις δύο πόλεις συμφωνούν απόλυτα ότι ο πατέρας οφείλει να βοηθάει στις δουλειές του σπιτιού και ότι η οικογένεια θα είναι πιο ευτυχισμένη εάν βοηθάνε οι πατέρες περισσότερο. Από τα αποτελέσματα φαίνεται ότι ο Σύριος πατέρας αρέσκεται στο να συμμετέχει ελάχιστα στις οικιακές εργασίες και να προτιμάει να εκτελεί εξωτερικές εργασίες τόσο στα πλαίσια της συμμετοχής του στα γενικότερα καθήκοντα (π.χ. ψώνια) όσο και στα πλαίσια της ενασχόλησης του με το παιδί (π.χ. παιδική χαρά, σχολείο, βόλτα). Θα μπορούσε κανείς να υποθέσει ότι ο Σύριος πατέρας τείνει να διατηρεί με τη συμπεριφορά του τα στοιχεία εκείνα που συνθέτουν τον παραδοσιακό τύπο άνδρα που αποφεύγει παραδοσιακές γυναικείες δουλειές (οικιακές εργασίες). Ο Σύριος πατέρας, επιπλέον, εμφανίζεται να είναι εργαζόμενος με βαρύ ωράριο, με αποτέλεσμα να μπορεί, ακόμα και δεν το θέλει, να ασχολείται με το παιδί του μόνο περιστασιακά και σε ελεύθερες δραστηριότητες. Η συμμετοχή του πατέρα στη φροντίδα του παιδιού φαίνεται να επηρεάζεται από την οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται η οικογένεια. Ο πατέρας πολλές φορές αναγκάζεται να δουλεύει πολλές ώρες προκειμένου να ικανοποιήσει τις πολλαπλές ανάγκες της οικογένειας και να επιβεβαιωθεί ως προς τη πλευρά εκείνη του ρόλου του που του υπαγορεύει να είναι η κύρια πηγή εισοδήματος στην οικογένεια.

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι στην ερώτηση για το ποιος είναι διαθέσιμος να βοηθήσει τους πατέρες όταν αυτοί το χρειαστούν, οι περισσότεροι πατέρες απάντησαν ότι στηρίζονται στη βοήθεια της συζύγου και, σε ικανοποιητικό ποσοστό, σε άτομα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος.

Απαραίτητο πρόσωπο στην φροντίδα των παιδιών, σύμφωνα με τους πατέρες αποτελούν και οι δύο γονείς και στις δύο πόλεις. Οι περισσότεροι πατέρες φαίνεται να διαφωνούν ριζικά με την ιδέα ότι οι πατέρες πρέπει να αφήνουν την φροντίδα του παιδιού στη μητέρα και άλλους συγγενείς. Ωστόσο συμφωνούν με μεγαλύτερα ποσοστά και στις δύο πόλεις ότι τα παιδιά μαθαίνουν πολλά από τους πατέρες τους. Αυτό αποδεικνύει ότι ο πατέρας κατανοεί τη σπουδαιότητα της θέσης του μέσα στην οικογένεια και τη μεγάλη επιρροή που μπορεί να ασκήσει στη ομαλή ανάπτυξη του παιδιού. Δηλώνουν επίσης ότι θα ήθελαν να είχαν περισσότερο χρόνο με τα παιδιά τους αλλά λόγω φόρτου εργασίας περιορίζεται ο χρόνος που διαθέτουν στα παιδιά τους.

Όσον αφορά στη σχέση του ζευγαριού και το κατά πόσο οι συμφωνίες ή διαφωνίες του ζευγαριού επηρεάζουν την ανατροφή των παιδιών, βρέθηκε ότι στις δύο πόλεις οι γονείς συμφωνούν μεταξύ τους στις εκδηλώσεις που δείχνουν στοργή στη μεταξύ τους σχέση. Συμφωνούν ακόμα στο χρόνο που αφιερώνουν σε στιγμές οικογενειακές και αναφέρουν ότι γελάνε μαζί καθημερινά. Οι γονείς και στις δύο πόλεις πιστεύουν ότι τα πράγματα πηγαίνουν καλά μεταξύ τους και ότι εμπιστεύονται ο ένας τον άλλον. Αυτό δείχνει ότι τα ζευγάρια έχουν κατανόηση στη μεταξύ τους σχέση, δείχνουν αγάπη και τρυφερότητα ο ένας προς τον άλλο και αυτό σίγουρα επηρεάζει το βαθμό συμμετοχής του πατέρα στην ανατροφή του παιδιού. Επομένως οι περισσότεροι πατέρες και στις δύο πόλεις χαρακτηρίζουν την οικογενειακή ζωή τους ως ευτυχισμένη, και μόνο ένα μικρό ποσοστό χαρακτηρίζει την οικογενειακή σχέση ως δυστυχισμένη.

Φαίνεται ότι η ώριμη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στον πατέρα και τη μητέρα ασκεί μεγάλη επιρροή στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη και ανατροφή των παιδιών. Ο πατέρας μέσα από μια ευτυχισμένη σχέση συμβάλλει σημαντικά στην ομαλή ανατροφή των παιδιών του.

2. Περιορισμοί παρούσας έρευνας

Η έρευνα έγινε μόνο σε δύο πόλεις της Συρίας. Η επέκταση της έρευνας σε άλλες πόλεις θα εξασφαλίσει μεγαλύτερο και πιο αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού δείγμα. Η επιλογή του δείγματος στα δύο αστικά κέντρα που επιλέχθηκαν ήταν τυχαία. Η επιλογή όμως και άλλων περιοχών όπως αγροτικών περιοχών ή άλλων αστικών κέντρων θα μπορούσε να οδηγήσει σε πολύ ενδιαφέροντα αποτελέσματα.

Η έρευνα βασίστηκε σε ερωτηματολόγιο που απάντησαν μόνο οι γονείς. Η άποψη των παιδιών θα μπορούσε να αποτυπωθεί σε ανάλογο ερωτηματολόγιο έτσι ώστε να έχουμε μια πιο συναφή εικόνα για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η Συριακή οικογένεια. Ακόμα η χρήση άλλων εργαλείων όπως η προσωπική συνέντευξη ή η μέθοδος παρατήρησης θα συνέβαλε στην καλύτερη αξιοποίηση και αξιολόγηση των ευρημάτων.

3. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Κάθε πατέρας οφείλει να προσπαθεί συνεχώς να βελτιώνει τον εαυτό, να αυτοελέγχεται και να βρίσκει τρόπους να προσφέρει το καλύτερο δυνατόν στο παιδί του. Μέσα από μια ώριμη και τρυφερή σχέση με τα μέλη της οικογένειας, προσφέρει στα παιδιά ευκαιρίες για σωστή κοινωνική, ψυχολογική, συναισθηματική και γνωστική ανάπτυξη. Ο πατέρας λοιπόν πρέπει να αποδέχεται την πατρική ιδιότητα παρακολουθώντας προγράμματα για πατρότητα και οικογένεια ώστε να έχει αρκετές γνώσεις για να πετύχει στην δημιουργία μιας ευτυχισμένης οικογένειας.

Η παρούσα έρευνα μπορεί να αξιοποιηθεί με τον καλύτερο τρόπο από τους γονείς στη Συρία και ιδιαίτερα από τον Σύριο πατέρα. Μπορεί να αποτελέσει αφορμή ώστε ο Σύριος πατέρας να ενημερωθεί μέσα από ειδικά προγράμματα πατρότητας και να συνειδητοποιήσει τη σπουδαιότητα του ρόλου του στην ανατροφή του παιδιού. Τα στοιχεία της έρευνας μπορούν να επεκταθούν και να αποτελέσουν τη βάση πάνω στην οποία θα αναπτυχθούν συμβουλευτικά προγράμματα σχετικά με τον τρόπο συμπεριφοράς μέσα στην οικογένεια και την αντιμετώπιση προβλημάτων του παιδιού και του εφήβου. Με τον τρόπο αυτό ο Σύριος πατέρας θα αποδεσμευτεί από τα δεδομένα του παραδοσιακού ανδρικού προτύπου και θα υιοθετήσει ευέλικτη σκέψη και θετική στάση απέναντι στη φροντίδα του παιδιού.

Βιβλιογραφία

Αναστασιάδης, Β. Κ. (1993). *Ψυχοπαιδαγωγική της εφηβικής ηλικίας: Ο τρόπος αγωγής της σήμερα στο σχολείο και στην οικογένεια*. Αθήνα: Έκδοση συγγραφέως.

Achenbach, T. M., McConaughy, S. H., & Howell, C. T. (1987). Child/adolescent behavioral and emotional problems: Implications of cross-informant correlations for situational specificity. *Psychological Bulletin*, 101, 213–232.

Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of self-regulation. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 248–287.

Barber, B. (1996). Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child Development*, 67, 3296–3319.

Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monographs*, 4, 1–103.

Baumrind, D. (1989). Rearing competent children. In W. Damon (Ed.), *Child development today and tomorrow* (pp. 349–378). San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Belsky, J. (1981). Early human experience: A family perspective. *Developmental Psychology*, 17, 3–23.

Block, J., Block, J., & Morrison, A. (1981). Parental agreement-disagreement on child-rearing orientations and gender-related personality correlates in children. *Child Development*, 52, 965–974.

Bradley, R. H., Caldwell, B. M., & Rock, S. L. (1988). Home environment and school performance: A 10-year follow-up and examination of three models of environmental action. *Child Development*, 59, 852–867.

Bussey, K., & Bandura, A. (1999). Social cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychology Review*, 106, 676–713.

Cabrera, N. J., Tamis-LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S., & Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child Development*, 71, 127–136.

Γεώργας, Δ. (1998). Ψυχολογικές και οικολογικές διαστάσεις στη δομή και λειτουργία της οικογένειας. *Βασική Παιδοψυχιατρική*, 2, 101–143.

Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113, 487–496.

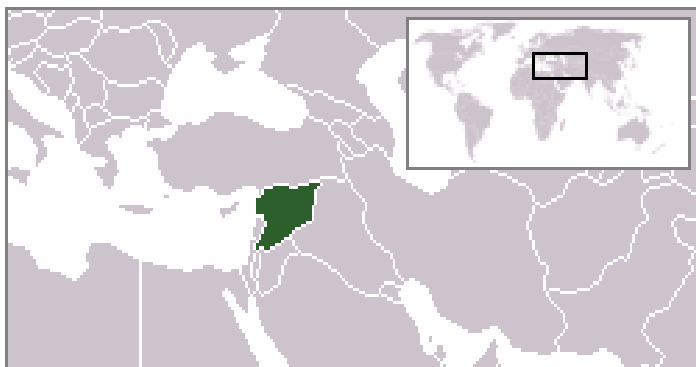
Frosch, C. A., & Mangelsdorf, S. C. (2001). Marital behavior, parenting behavior, and multiple reports of preschoolers' behavior problems: mediation or moderation? *Developmental Psychology*, 37, 502–519.

- Goodnow, J. J. & Bowes, J. M. (1990). *Men, women and household work*. Oxford: Oxford University Press.
- Hart, C. H., Newell, L. D., & Olsen, S. F. (2003). Parenting skills and social/communicative competence in childhood. In J.O. Greene & B. R. Burleson (Eds.), *Handbook of communication and social interaction skill* (pp. 753–797). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Herbert, M. (1996). *Ψυχολογικά Προβλήματα Εφηβικής Ηλικίας*. (επιμ. Α. Καλαντζή-Αζίζι). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Κάνιτζ, Α. & Φον, Λ. (1981). *Πατέρας: Ο νέος ρόλος του άνδρα στην οικογένεια*. Αθήνα: Νότος
- Κορώση, Κ. (1990). Κριτική αναθεώρηση του πατρικού ρόλου, *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, Τόμος Α, Τεύχος 2*, σελ. 30-35.
- Κορώση, Κ. (2003). *Πατέρας και παιδί*. Αθήνα: Ατραπός
- Κουλουγλιώτης, Ν. (1995). *Κοινωνιολογία: Εισαγωγή στην επιστήμη της κοινωνιολογίας*. Αθήνα: Σύγχρονη εκδοτική.
- Marone, N. (1992). *How to father a successful daughter*. Frankfurt: Wolfgang Kruger.
- Μισλ, Α. (1987). Κοινωνιολογία της οικογενείας και του γάμου στο Α. Μ. Μουσούρου (επιμ.-μετ.), *Βασικά στοιχεία για την ελληνική οικογένεια*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μύλντορφ, Μ. (1997). *Ο ρόλος του πατέρα στην οικογένεια*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Παπαδόπουλος, Ν. & Ζάχος, Δ. (1987). *Εξέλιξη, προσωπικότητα, ατομικές διαφορές, προσαρμογή, επικοινωνία, ανθρώπινες σχέσεις, αντίληψη, μάθηση, νοημοσύνη, κίνητρα*. Αθήνα: Κέντρο Ψυχολογικών Μελετών.
- Παρασκευόπουλος, Ι. (1985). *Εξελικτική Ψυχολογία*. Αθήνα: Έκδοση συγγραφέως.
- Porot, M. (1954). *Enfant et les relations familiales*. Paideia: Bibliotheque Pratique de Psychologie et de Psychopathologie de l'Enfant.
- Robinson, C. C., Mandleco, B., Frost Olsen, S., & Hart, C. H. (1995). Authoritative, authoritarian, and permissive parenting practices: Development of a new measure. *Psychological Reports*, 77, 819–830.
- Robinson, C. C., Mandleco, B., Frost Olsen, S., & Hart, C. H. (2001). The parenting styles and dimensions questionnaire (PSDQ). In B. F. Perlmutter, J. Touliatos, & G. W. Holden (Eds.), *Handbook of family measurement techniques. Vol. 2: Instruments and index* (p. 190). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Χουρδάκη, Μ. (1994). *Οικογενειακή ψυχολογία*. Αθήνα: Γρηγόρης

Παράρτημα

Παράρτημα Α

Χάρτης της Συρίας

Σημαία και αριθμητικά στοιχεία

Πληθυσμός: 18.389.000

Πρωτεύουσα: Δαμασκός
(2.228.000)

Έκταση: 185.180 χλμ²

Γλώσσες: Αραβικά,
Κουρδικά, Αρμένικα,
Αραμαϊκά, Γαλλικά, Αγγλικά

Θρησκείες: Μουσουλμάνοι,
Χριστιανοί

Νόμισμα: Συριακή λίρα

Προσδόκιμο Ζωής: 70 έτη

Ποσοστό αλφαριθμητισμού:
77%

Λαοδίκεια - Latakia

Αποτελεί το κύριο λιμάνι της Συρίας. Ο πληθυσμός της αποτελείται από 554.000 κατοίκους. Η γεωγραφική της θέση χαρακτηρίζεται από την απεριόριστη πρόσβαση στη θάλασσα και την εκτεταμένη αγροτική γεωμορφολογία. Οι εξαγωγές από το λιμάνι της Λαοδίκειας περιλαμβάνουν προϊόντα όπως άσφαλτο, δημητριακά, βαμβάκι, φρούτα, φυτικά λάδια, καπνά κ.α. Από τους πιο αρχαίους κατοίκους της περιοχής είναι οι Φοίνικες από τους οποίους δημιουργήθηκε το πρώτο αλφάβητο. Το πανεπιστήμιο της Λαοδίκειας ιδρύθηκε το 1971 και το 1976 μετονομάστηκε σε Πανεπιστήμιο του Οκτωβρίου (Gami't Tishrin - University of October). Η πόλη συνδέεται με δρόμο με άλλες μεγάλες πόλεις όπως η Βηρυτός και η Τρίπολη. Η Λαοδίκεια είναι σεισμογενής περιοχή.

Σουέδα - As Suwayda

Η Σουέδα βρίσκεται στο νότιο δυτικό κομμάτι της Συρίας κοντά στα σύνορα με την Ιορδανία. Ο πληθυσμός της Σουέδα είναι περίπου 87.000 κάτοικοι. Η περιοχή φημίζεται για την παραγωγή εκλεκτού κρασιού και χειροποίητων παραδοσιακών χαλιών. Στη Σουέδα υπάρχουν πολλά Ρωμαϊκά και Βυζαντινά μνημεία καθώς και κοιτάσματα ηφαιστειογενών πετρωμάτων.

8. Παιδιά που μένουν στη σπίτι

	Ηλικία	Φύλο
1)		
2)		
3)		
4)		
5)		

2)

3)

4)

5)

9. Υπάρχουν παιδιά που μένουν με συγγενείς ή φίλους;

Ναι (πόσα;) Όχι

10. Μηνιαίο εισόδημα

Μητέρα

Πατέρας

➤ μέχρι 6000 λίρες		
➤ 6000-9000 λίρες		
➤ 9000-12000 λίρες		
➤ 12000-15000 λίρες		
➤ πάνω από 15000 λίρες		

➤ 6000-9000 λίρες

➤ 9000-12000 λίρες

➤ 12000-15000 λίρες

➤ πάνω από 15000 λίρες

ΜΕΡΟΣ 2^ο

1. Ποιο από τα παρακάτω άτομα αναλαμβάνει κυρίως την φροντίδα των παιδιών καθημερινά και πόσες ώρες την ημέρα; Που γίνεται η φροντίδα;

Άτομα	Ωρες / ημέρα	Τόπος
Μητέρα		
Πατέρας		
Αδέρφια		
Παππούς		
Γιαγιά		
Πρόσωπο για την φύλαξή τους		
Οικιακή βοηθός		
Γείτονες		
Άλλοι (διευκρινίστε)		

2. Ποια συγγενικά πρόσωπα βλέπετε εσείς και τα παιδιά σας;

• **Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας;**

Με αφορμή ποιο γεγονός;

Πόσες φορές;

Ποιοι έρχονται μαζί σας;

• **Κατά το σαββατοκύριακο;**

Με αφορμή ποιο γεγονός;

Πόσες φορές;

Ποιοι έρχονται μαζί σας;

• **Κατά τον ελεύθερο σας χρόνο;**

Με αφορμή ποιο γεγονός;

Πόσες φορές;

Ποιοι έρχονται μαζί σας;

3. Κατανομή Οικιακών Εργασιών

- Έχει η οικογένεια οικιακή βοηθό; Ναι..... Όχι.....

Αν ναι για πόσο καιρό;

Η οικιακή βοηθός:

Έχει κανονικό ωράριο απασχόλησης;.....

Απασχολείται περιστασιακά;.....

- **Καταμερισμός ευθυνών: Ποια από τα άτομα ασχολούνται με τα παρακάτω:**

1.Φροντίζουν το παιδί	Μητέρα	Πατέρας	Αδέρφια	Παππούς/ Γιαγιά	Οικιακή βοηθός	Γείτονας	Άλλοι
το ταΐζουν, το κάνουν μπάνιο							
το πηγαίνουν σχολείο							
του λένε παραμύθια							
το πηγαίνουν βόλτες							
2.Καθαρίζουν το σπίτι							
3.Μαγειρεύουν							
4.Πλένουν/σιδερώνουν							
5 Κάνουν τα ψώνια							

- **Καταμερισμός ευθυνών: Πόσο συχνά συμμετέχετε στις παρακάτω ασχολίες;**

1.Φροντίζω το παιδί	Ποτέ	Λιγότερο από 1 φορά το μήνα	1-3 φορές το μήνα	Λιγότερο από 1 φορά τη βδομάδα	Καθημερινά	Μοιράζομαι τις ασχολίες με την σύζυγό μου	Περισσότερο από τη σύζυγο μου
ταΐζω, κάνω μπάνιο							
το πηγαίνω σχολείο							
του λέω παραμύθια							
το πηγαίνω βόλτες							
2.Καθαρίζω το σπίτι							
3.Μαγειρεύω							
4.Πλένω/σιδερώνω							
5.Κάνω τα ψώνια							

ΜΕΡΟΣ 3^ο

1. Ποιος είναι διαθέσιμος να σας βοηθήσει όταν:

	Η σύζυγός μου	Αδέλφια	Παππούς/ Γιαγιά	Οικιακή βοηθός	Γείτονας	Άλλοι
Χρειάζεστε κάποιον να προσέχει τα παιδιά						
Είστε άρρωστος						
Έχετε ανάγκη από χρήματα						
Χρειάζεστε βοήθεια στο σπίτι						
Υπάρξει κάποια ανάγκη						
Χρειάζεστε συμβουλές για την ανατροφή των παιδιών						

2. Ποιο από τα παρακάτω πρόσωπα είναι απαραίτητο για την ανατροφή των παιδιών;

Μέλη οικογένειας

Μητέρα..... Πατέρας..... 1ο παιδί..... 2ο παιδί..... 3ο παιδί.....

Συγγενείς	Μητέρας	Πατέρα
➤ Ο παππούς		
➤ Η γιαγιά		
➤ Ο θείος		
➤ Η θεία		
➤ Άλλοι		

Πρόσωπα εκτός οικογένειας

Φίλοι Γείτονας Οικιακή βοηθός
Άτομο για την φύλαξη των παιδιών Άλλοι.....

ΜΕΡΟΣ 4^ο

	Συμφωνώ απόλυτα	Μάλλον συμφωνώ	Δεν έχω άποψη	Μάλλον διαφωνώ	Διαφωνώ ριζικά
Οι πατέρες οφείλουν να βοηθούν στις δουλειές του σπιτιού					
Οι πατέρες πρέπει να αφήνουν τη φροντίδα στις μητέρες και άλλους συγγενείς					
Οι περισσότεροι άνδρες θα ήθελαν να είχαν περισσότερο χρόνο με τα παιδιά τους					
Εάν οι πατέρες βοηθούσαν περισσότερο στο σπίτι, οι οικογένειες θα ήταν πιο ευτυχισμένες					
Τα παιδιά μαθαίνουν πολλά από τους πατέρες τους					
Ο κύριος ρόλος ενός άνδρα είναι να παρέχει εισόδημα στην οικογένεια					
Οι παππούδες και οι γιαγιάδες συμβάλλουν σημαντικά στην φροντίδα των παιδιών					
Μερικές φορές οι παππούδες και οι γιαγιάδες παρεμβαίνουν με τρόπο που να ενοχλούν					
Μεγαλώνω τα παιδιά μου με τον ίδιο τρόπο που με μεγάλωναν οι γονείς μου					

ΜΕΡΟΣ 5^ο

Οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν διαφωνίες μέσα στις σχέσεις τους. Παρακαλώ σημειώστε τον ανάλογο βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας ανάμεσα σε εσάς και στο σύντροφό σας για κάθε ένα από τα παρακάτω. (Συμπληρώστε με X)

	Συμφωνούμε πάντα	Σχεδόν πάντα συμφωνούμε	Διαφωνούμε σπάνια	Διαφωνούμε συχνά	Σχεδόν πάντα διαφωνούμε	Πάντα διαφωνούμε
1. Διαχείριση οικογενειακού προϋπολογισμού						
2. Θέματα νηχαγωγίας						
3. Εκδηλώσεις που δείχνουν στοργή						
4. Φίλους						
5. Σεξουαλικές σχέσεις						
6. Τρόπους συμπεριφοράς απέναντι στους γονείς ή άλλους συγγενείς						
7. Χρόνος που περνάτε μαζί						
8. Λήψη σημαντικών αποφάσεων						
9. Δουλειές του σπιτιού						
10. Χόμπι και άλλα ενδιαφέροντα						
11. Αποφάσεις καριέρας						

(Συμπληρώστε με X)

	Συνέχεια	Πολλές φορές	Αρκετά συχνά	Περιστασιακά	Σπάνια	Ποτέ
12. Πόσο συχνά διαφωνείτε στη σχέση σας;						
13. Γενικά, πόσο συχνά πιστεύετε ότι τα πράγματα μεταξύ σας πάνε καλά;						
14. Εμπιστεύεστε το σύντροφό σας;						
15. Πόσο συχνά μαλώνετε;						
16. Πόσο συχνά πηγαίνετε ο ένας κόντρα στον άλλο;						

17. Φιλάτε τη σύντροφό σας;

- Κάθε μέρα.....
- Σχεδόν κάθε μέρα.....
- Περιστασιακά.....
- Σπάνια.....
- Ποτέ.....

18. Συμμετέχετε με το/τη σύντροφό σας σε εξωτερικές δραστηριότητες;

- Σε όλες.....
- Στις περισσότερες.....
- Σε μερικές.....
- Σε πολύ λίγες.....
- Σε καμία.....

19. Πόσο συχνά συμβαίνουν τα παρακάτω περιστατικά ανάμεσα σε εσάς και το/τη σύντροφό σας; (Συμπληρώστε με X)

	Ποτέ	Λιγότερο από 1 φορά το μήνα	1-2 φορές το μήνα	1-2 φορές την εβδομάδα	1 φορά την εβδομάδα	Πιο συχνά
Συζητάτε έντονα μαζί του						
Γελάτε μαζί						
Συζητάτε ήρεμα κάτι που σας απασχολεί						

20. Ποια από τις παρακάτω φράσεις περιγράφει καλύτερα τη σχέση σας;

- Υπερβολικά ευτυχισμένη.....
- Πολύ ευτυχισμένη.....
- Σχεδόν ευτυχισμένη.....
- Ευτυχισμένη.....
- Πολύ δυστυχισμένη.....
- Σχεδόν δυστυχισμένη.....
- Δυστυχισμένη.....